

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

PROTOKOLL

Ordinært representantskapsmøte
22. juni 1987

PROTOKOLL

	Side
Talerliste	4
Åpning	4
Beretning for 1986	4
Regnskap for 1986	7
Forbedringer og gjennomføring av	
LFI-kongressen	14
Debatten	22
Valgting	28
Norge som industrinasjon	38
Debatten	38
Kollektivt arbeidstakering 20 år	46
Suppleringsvalg til Sekretariatet	60
Avslutning	60
Navneliste	61

INNHALDSFORTEGNELSE

	Side
Talerliste	4
Åpning og konstituering	5
Beretning for 1986	6
Regnskap for 1986	7
Forberedelse og gjennomføring av	
LO-kongressen	14
Debatten	22
Votering	28
«Norge som industrinasjon»	29
Debatten	36
Kollektiv hjemforsikring 20 år	46
Suppleringsvalg til Sekretariatet	60
Avslutning	60
Navneliste	61

Leif Haraldseth meddelte at det tidligere annonserte punktet på sakliste - «Overgang til prosentkontingent» ikke ville bli behandlet før på neste representantskapsmøte.

Ingen hadde merknader til forslaget til sakliste, og den ble enstemmig godkjent.

Følgende forretningsorden ble enstemmig godkjent:

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. Meddelelser til pressen skjer kun ved LOs presse- og informasjonskontor.
2. Ingen har rett til å få ordet mer enn 2 ganger i samme sak. Unntatt fra innledningsforedrag begrenses talletiden til 10 minutter første og 5 minutter annen gang. Til forretningsordenen gis ordet bare 1 gang og høyst 1 minutt for hver sak. For øvrig kan det stilles forslag til ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere.

TALERLISTE

	Side:
Andreassen, Thor	52
Balstad, Jan Kr.	29 - 43
Grimnes, Gunnar	36
Grønningsæter, Arne	25
Haraldseth, Leif	5 - 14 - 26 - 56 - 60
Helgesen, Roar	22 - 28
Hendricksen, Jardar	42
Kaldahl, Rolf	13
Knapp, Ole	6 - 12 - 14 - 22 - 26 - 28
	36 - 43 - 46 - 59 - 60
Langbråten, Arnold	40
Larsen, Stein	24 - 37
Nilsen, Harald	40
Nybakk, Marit	23
Oxholm, Svein-Erik	7 - 47
Pedersen, Thorstein L.	12
Svensson, Arthur	50

Landsorganisasjonen i Norge

holdt ordinært representantskapsmøte *mandag 22. juni 1987* i Samfundssalen i Oslo.

Møtet ble åpnet *kl. 10.00* av LOs fungerende formann, *Leif Haraldseth*, som på vegne av Sekretariatet ønsket Representantskapets medlemmer og innbudte gjester hjertelig velkommen. Han opplyste at det var sendt ut innkalling til møtet 13. april og 4. juni d.å., og spurte om noen av representantene hadde merknader til innkallingen til møtet.

Det framkom ingen merknader til innkallingen, og *Leif Haraldseth* erklærte representantskapsmøtet for lovlig satt.

Leif Haraldseth foreslo å sende en blomsterhilsen til Tor Halvorsen. Forslaget ble mottatt med akklamasjon.

Leif Haraldseth refererte følgende forslag til

SAKLISTE

1. Beretning for 1986.
2. Regnskap for 1986.
3. Forberedelse og gjennomføring av LO-kongressen.
4. «Norge som industrinasjon».
5. Suppleringsvalg til Sekretariatet.

Leif Haraldseth meddelte at det tidligere annonserte punktet på saklista - «Overgang til prosentkontingent» ikke ville bli behandlet før på neste representantskapsmøte.

Ingen hadde merknader til forslaget til sakliste, og den ble *enstemmig godkjent*.

Følgende forretningsorden ble enstemmig godkjent:

1. Møtets forhandlinger er ikke offentlige. Meddelelser til pressen skjer kun ved LOs presse- og informasjonskontor.
2. Ingen har rett til å få ordet mer enn 2 ganger i samme sak. Unntatt fra innledningsforedrag begrenses taletiden til 10 minutter første og 5 minutter annen gang. Til forretningsordenen gis ordet bare 1 gang og høyst 1 minutt for hver sak. For øvrig kan det stilles forslag til ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere.

3. Forslag innleveres skriftlig og undertegnet med vedkommendes navn. Intet nytt forslag kan tas opp etter at det er besluttet satt strek med de inntegnede talere. Forslag som ingen forbindelse har med de på dagsordenen oppsatte saker, kan ikke behandles.
4. Alle vedtak skjer med alminnelig flertall. I tvilstilfelle eller når 10 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneopprop.
5. I protokollen innføres bare forslagene og avstemningene samt de fattede beslutninger. Protokollen oppleses ved hvert møtes begynnelse, og for siste møte ved dets avslutning.

Leif Haraldseth foreslo deretter at Ole Knapp velges som dirigent for møtet.

Det framkom ingen andre forslag, og *Ole Knapp ble valgt til dirigent.*

Saklista punkt 1:

Beretning for 1986

Da man forutsatte at Representantskapets medlemmer hadde lest Beretningen på forhånd, foreslo *Ole Knapp* at han bare refererte hovedkapitlene i Beretningen, og anmodet om at de representanter som hadde kommentarer til de enkelte avsnitt tok dem opp etter hvert.

Den foreslåtte framgangsmåten for behandling av Beretningen ble akseptert av representantene uten kommentarer.

Ingen av representantene forlangte ordet til LOs beretning for 1986, og den ble satt under

VOTERING:

VEDTAK: LOs beretning for 1986 ble enstemmig innstilt til godkjenning overfor Kongressen.

Saklista punkt 2:

Regnskap for 1986

Dirigenten ga ordet til LOs hovedkasserer, *Svein-Erik Oxholm*, som tok for seg de enkelte regnskapene på overheadprojektor. Han opplyste at regnskapsheftet som var lagt ut til representantene også inneholdt et sammendrag av hovedgruppene i budsjettet for 1986.

– Som Representantskapet er kjent med, startet vi budsjetteringsprosessen i LO i regnskapsåret 1985. Vi gikk videre med budsjettering ned på avdelingsnivå i 1986, så vi kan vel si at året 1986 er det første året vi har hatt en gjennomgående budsjettering.

– Hovedinntrykket så langt er at vi har nådd det som var vår prinsipielle målsetting, nemlig å få budsjettet som et styringsinstrument for administrasjons- og aktivitetskostnadene våre. I 1985 gikk vi over til et EDB-basert regnskapssystem, som avløste den gamle ordningen vi hadde. I den anledning er det selvsagt bare å innrømme at i en såvidt komplisert prosess både rent EDB-teknisk og problemet med å få et gammelt system konvertert over på et nytt, har ført til en del overgangsproblemer på den EDB-tekniske siden.

– Regnskapsoppsettet er på langt nær tilfredsstillende slik vi optimalt ønsker å få det fram, men vi mener at vi nå skulle ha ryddet unna de problemene vi har hatt med de gamle rutinene, slik at vi fra og med 1987 får et bedre regnskapsbudsjett, der også budsjettallene framkommer.

– *Inntektssiden* viser at vi i 1986 har hatt en samlet kontingentinngang på 121,2 mill. kroner, mot budsjettert 115,9 mill. Det vil si at vi har fått 5,3 mill. kroner mer i kontingentinntekter enn vi budsjetterte med. Vi la oss bevisst på et relativt lavt anslag på kontingentinntektene. Kontingenten var uforandret fra 1985 til 1986 – kr. 207,– pr. år – og det er da den økte medlemstilslutningen til LO som gir dette utslaget i økte kontingentinntekter.

– De vedtektsbestemte avsetningene utgjør 58,6 mill. kroner, slik at vi sitter igjen med en netto kontingentinntekt på 62,6 mill. kroner, som da er den delen vi har til disposisjon for alle kostnader vi får i løpet av året.

– Avkastningen av vår formue har gitt 35 mill. kroner. Det gjelder renter og utbytte, – noe som er nokså nøyaktig det vi budsjetterte med.

– Vi har en relativt stor post på området «andre inntekter» – 6,9 mill. kroner, mens vi budsjetterte med 2,3 mill. De ekstraordinære

inntektene som her framkommer i regnskapet, er den gevinst vi fikk da vi solgte Spireaveien 12–14, eller som mange kjenner under navnet «Tårnblokk». Dette var en eiendom som i sin helhet var utleid til andre, og vi besluttet da for et par år siden å selge den.

– Våre totale inntekter utgjør 163,1 mill.kroner.

– *Avsetningene* er som følger:

26,8 mill.kroner går til Kampfondet, 30,3 mill. kroner til avsetning i henhold til Vedtektenes § 1, punkt 4 og 7. I henhold til vedtektsbestemmelsene om Folkets Hus Fond medgår 1,5 mill.kroner, og hvis vi tar inn det regnskapsmessige overskudd på 6,8 mill.kroner, har vi benyttet 97,7 mill.kroner til driften av LO.

– Kampfondet har ikke vært særlig belastet i 1986 – bare med kr. 10 575,-. Imidlertid vil en del av de konfliktene vi hadde i 1986 i den offentlige sektor komme til uttrykk i refusjonen fra kampfondet på inneværende års regnskap.

– Når det gjelder avsetningene i henhold til § 1, punkt 7 – pressekontingenten – så er det et sakskompleks som relativt ofte har vært gjenstand for debatt i media ut fra den økonomiske situasjonen i norsk arbeiderpresse, og den mangel på egenkapital en del av våre aviser sliter med.

I 1986-regnskapet har vi utgiftsført 17,5 mill.kroner under denne posten, anvendt til tiltak i samsvar med vedtektsbestemmelsene. Pengene går til de forpliktelser Norsk Arbeiderpresse har påtatt seg overfor de enkelte aviser, og løpende forpliktelser. Det er imidlertid riktig å opplyse Representantskapet om at vi her har en liten «buffer» å gå på, slik at vi – hvis det oppstår ekstraordinære situasjoner – har noe å ty til.

I henhold til vedtektenes § 1, punkt 4 – den faglig/politiske virksomheten – er det anvendt 5 mill.kroner. Det medgår til den virksomhet som drives gjennom det sentrale faglig/politiske utvalg, hvor fagbevegelsen sjøl styrer anvendelsen av disse midlene. Noe er også benyttet til egne tiltak og egen virksomhet.

– *Utgiftssiden* viser netto utgifter, d.v.s. etter at vi har trukket fra det vi i regnskapet kaller utgiftsreduksjoner. Dette kunne egentlig like gjerne ha vært ført til inntekt, idet det gjelder beløp vi får honorert, altså kostnader LO har for å utøve en del virksomhet. Nettokostnadene ved vår administrasjon utgjør 41,9 mill.kroner, mens vi budsjetterte med 46 mill.

– Av dette er 18,8 mill.kroner anvendt til lønninger. Sosiale utgifter utgjør 7,7 mill. kroner, kontorhold 4,5 mill. og innredning/

vedlikehold av kontorlokaler 1,1 mill.kroner. I tillegg har vi en stor post på i alt 11,7 mill. kroner under hovedkapitlet «kontorutgifter». Det omfatter trykksaker, brosjyrer, foldere, porto, telefon, datautstyr og datadrift.

– 1986 var det første hele året etter Kongressen, slik at alt det skriftlige materiale som er trykt opp etter Kongressen i 1985 kommer til uttrykk på utgiftssiden i 1986. Når det gjelder datautstyr har vi ført til utgift i vårt regnskap LOs del – som er 50 prosent – av de investeringene som foretas i Fagdata, tidligere Fagbevegelsens EDB-Interessentskap.

– Under posten «møter/reiser» – (og i regnskapsoppsettet kommer også LOs samleforsikring) – har vi en utgift på 3,7 mill.kroner, mot budsjettert 4,4 mill. Samleforsikringen vil bli vesentlig dyrere for oss i inneværende år, idet den nåværende premien blir godt og vel fordoblet – noe som har sammenheng med den skadefrekvens som har vært på Samleforsikringen i de siste årene.

Det som gjør at vi i forhold til 1985 ligger forholdsvis lavt i sum på denne regnskapsposten, er bl.a. at vi i 1986 hadde utgiftsført kongressutgifter med drøyt 27 000,- kroner, mot 5,6 mill.kroner i 1985.

– Posten «tilskudd» er på 32 mill.kroner – vesentlig høyere enn i 1985. Det har sammenheng med at vi har flyttet utgifter fra bevilgningsposten til post «tilskudd» og gjelder tilskudd til driften av Arbeiderbevegelsens Arkiv og Bibliotek og det driftstilskuddet vi etter budsjett og regnskap må gi til vår folkehøyskole på Ringsaker.

– Når det gjelder distriktskontorenes kostnadsside, så er den på 18 mill.kroner. Det er 3 mill.kroner mer enn i 1985, men det har ikke sammenheng med at distriktskontorene har opptrådt uansvarlig. Det skyldes at det for 1986 er utgiftsført 2,3 mill.kroner som gjelder garantiansvar/pensjon både for 1985 og 1986.

– Kontingenten til såvel innenlandske som utenlandske organisasjoner vi er medlemmer av utgjør 3,7 mill.kroner. Det er ingen drastiske endringer på denne posten i forhold til i 1985.

– Posten «bevilgninger» utgjør 3,7 mill. kroner – en nedgang fra 1985, hvor det var 8,6 mill. Det ble her budsjettert med 5,1 mill.kroner. Nedgangen fra 1985 skyldes ompostering til tilskudd. Det skyldes det faktum at i 1986 hadde vi ingen kongress som ga ekstraordinære bevilgninger. Generelt sett er summen av bevilgninger fra LOs sekretariat vesentlig lavere enn i 1985.

– Posten «andre utgifter» er på 757 000 kroner, hvorav tap på fordringer utgjør 438 000,- kroner. Tap på fordringer i denne sammenheng er i sin helhet sluttregningen på avviklingen av

Fagerfjell Turistsenter. Representantskapet er jo vel kjent med det som skjedde på Fagerfjell for noen år siden, hvor man foretok en styrt avvikling, og hvor kostnadene for LO – som en av hovedaksjonærene – er utgiftsført over flere år.

– Det innstilles her på at man foretar årsoppgjørdisposisjoner på i alt 11,7 mill. kroner. Dette er også en ny måte å gjøre det på, ved at man får samlet fortløpende det som gjelder avsetninger til ulike formål, pluss avskrivninger. Av beløpet på 11,7 mill. kroner er 4 mill. kroner foreslått avsatt til Kongressen i 1989. Sammen med de 3 mill. kroner vi har avsatt i tidligere år, har vi ved utgangen av 1986 7 mill. kroner å møte – 89-Kongressen med.

Til det disposisjonsfondet som er etablert er det avsatt 2 mill. og til teknisk utstyr 2 mill. Jeg antar at hvis man finner å ha økonomi til det, vil man gå i gang med EDB-opprustning av distriktskontorene. Vi foreslår også avsatt 2 mill. kroner til ekstraordinære tiltak. Det blir da Sekretariatet som foretar disponeringen av disse avsetningene.

– Det framlagte regnskap salderes med et overskudd på 6,8 mill. kroner.

– Utviklingen når det gjelder ansatte i LO fra 1985 til 1986 viser en økning fra 229 til 247. Jeg må imidlertid med en gang presisere at denne oversikten gjelder noe mer enn LOs administrasjon, distriktskontorene og offshore/anleggssektoren. Statistikken omfatter også Fagdata, Teleinteressentskapet og Folkets Hus-sekretær Gunnar Andersen. Utviklingen her har i vesentlig grad skjedd i Fagdata. Vi skal imidlertid gjøre statistikken mere nøyaktig til neste år.

– Balansen utgjør i alt 447,5 mill. kroner, hvorav 242,8 mill. – 54,2 prosent – er innskudd i bank. Eiendommene Sørmarka og Ringsaker representerer 102 mill. kroner.

Verdipapirer – aksjer, andeler, ansvarlig lånekapital og gjeldsbrevlån – utgjør 74,6 mill. kroner – eller 16,7 prosent. I tillegg har vi en del debitorer på 28,1 mill. kroner – 6,3 prosent.

– Ser vi på egenkapital og gjeld, så utgjør kampfondet den største delen med 274,6 mill. – eller 61,4 prosent. Kapitalkonto 105,8 mill. – 23,6 prosent. Diverse avsetninger utgjør 60,7 mill. – 13,6 prosent. 6,4 mill. kroner – 1,4 prosent – representerer gjeld.

– Et raskt bilde på utviklingen av kampfondet fra 1983 og ut 1986 viser at det nå står 349.– kroner bak hvert medlem. Det er imidlertid ingen bestemmelse i LOs vedtekter om hvor mye vi skal ha bak hvert medlem i LO, slik tilfellet er i forbundene.

LOs revisjonskontor finansierer sin virksomhet gjennom revisjonskontingent. Jeg har ingen spesielle kommentarer til dette regnskapet.

– *Sykelønnsordningens midler*: Det som framkommer i LOs regnskaper for 1986 er, som tidligere år, renter og renters rente på den delen som har vært disponert av LO. Som det framkommer av regnskapet, er det bare penger inn – i 1986 i alt 33,6 mill. kroner – som er tilført kapitalen, slik at rentefondet ved årets utgang utgjorde nesten 190 mill. kroner.

De såkalte fellesmidler som LO og N.A.F. hadde er fordelt mellom de to hovedorganisasjonene i inneværende år, og for 1987 vil regnskapet hva angår formuen i Sykelønnsordningens fond, slik Representantskapet fattet vedtak om i februar, helt og fullt komme til uttrykk i regnskapet som legges fram om et år.

– *Pensjonskassen* har det for såvidt ikke skjedd noe med i 1986, beklageligvis. Når jeg sier beklageligvis, er det ut fra håpet om å få ryddet opp i det som er gjeld til LO i denne sammenheng, og å få en ny og mer korrekt fordelingsnøkkel. Vi må nå prøve å få en ny ordning i løpet av kort tid.

– *Folkets Hus Fond* er det fond som Folkets Hus Landsforbund og Sekretariatet disponerer for lån til Folkets Hus-formål. Her ser det ut som om vi ikke har anvendt midler i 1986. Det er imidlertid ikke korrekt. Det er fattet vedtak, men vedtakene er først utført i 1987. Det beløp som da har gått ut i 1987 som følge av vedtak i 1986 er på drøyt 10 mill. kroner.

– Når det gjelder Folkets Hus-utviklingen, så er det vel riktig overfor Representantskapet å gi uttrykk for at vi gjennom Folkets Hus Fond har bidratt til relativt omfattende restaurering av Folkets Hus i Bodø, Folkets Hus i Kristiansund og teatersal med tilhørende herligheter i Folkets Hus i Narvik. Altså relativt store og omfattende arbeider som er finansiert over vårt fond.

– *I Opplysnings- og utviklingsfondets regnskap* er det for såvidt en oppblåst balanse i og med at de merinntektene som fondet fikk etter mellomoppgjøret i 1985 først er fordelt til forbundene, og etter vedtak også 25 prosent til AOF i 1987. – Ellers er det ikke noe spesielt å bemerke til dette regnskapet.

– Som eget regnskap har vi skilt ut LO-Aktuelt Fri Fagbevegelse, slik at man ser hva det koster LO å gi ut LO-Aktuelt. LO gir et driftstilskudd på 4,8 mill. kroner. Inntektene er relativt små – henholdsvis 19 000 kroner i abonnement og en renteinntekt på 17 000 kroner.

Ole Knapp takket Svein-Erik Oxholm for gjennomgangen av regnskapene, og ga ordet til lederen for LOs revisjonskontor, Thorstein L. Pedersen, som leste følgende revisjonsberetning til regnskapene 1986 for:

Landsorganisasjonen i Norge
Landsorganisasjonens Revisjonskontor
Sykelønnsordningens midler
Den Norske Fagorganisasjons Pensjonskasse
Folkets Hus Fond
Opplysnings- og Utviklingsfondet
LO-Aktuelt Fri Fagbevegelse
Spireaveien 12-14

«LOs Revisjonskontor har revidert ovennevnte regnskap for året 1986.

Revisjonen har foregått kontinuerlig og i h.h.t. vedtekter og regler om revisjonsskikk.

Det er i løpet av 1986 avholdt 3 kasse-, bank- og postgirokontrollkontroller, samt en kontroll i 1987 for å bekrefte riktigheten av saldiene pr. 31/12-86.

I forbindelse med årsavslutningen har revisjonen hatt en del bemerkninger vedrørende tidspunktene for regnskapenes ferdigstilling, vedrørende behov for endring i rutiner når det gjelder regnskapsbehandling, – føring og – presentasjon, samt styrking av den interne kontroll.

Revisjonen har hatt et nært samarbeid med LOs Revisjonsutvalg, og er enig i det som framgår av Utvalgets beretning.

For at Revisjonskontoret ikke skal ha eneansvaret for revisjon av sitt eget regnskap, er kontorets regnskap kontrollert av to registrerte revisorer som pr. i dag ikke er ansatt ved kontoret. Revisjonen finner de regnskap som framlegges så spesifisert og presentert på en slik måte at de i hovedtrekk gir et riktig bilde av den økonomiske aktiviteten i 1986, og den økonomiske stillingen pr. 31/12-86.

De framlagte regnskap kan etter revisjonens oppfatning fastsettes som regnskap for 1986 for de organer og organisasjoner de gjelder.

Revisjonskontoret avgir egne beretninger for regnskapene for:
Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomite
NORAD-midler
Folkets Hus Landsforbund
Fagorganisasjonens Stønadskasses Fond

Oslo den 5. juni 1987

Landsorganisasjonen i Norge

Revisjonskontoret

Thorstein L. Pedersen

Arne G. Strangel
statsautorisert revisor

Dirigenten ga deretter ordet til lederen for LOs revisjonsutvalg, Rolf Kaldahl, som refererte revisjonsutvalgets beretning til regnskapene for 1986:

«Vi har i dag gjennomgått og underskrevet regnskapene for året 1986 for Landsorganisasjonen i Norge, Landsorganisasjonens Revisjonskontor, Sykelønnsordningens midler, Den norske Fagorganisasjons Pensjonskasse, Folkets Hus Fond, Opplysnings- og utviklingsfondet, LO-AKTUELT Fri Fagbevegelse og Spireav. 12-14.

LOs Sekretariatsprotokoller er gjennomgått av Revisjonsutvalget i dets møter gjennom året. Utvalget konstaterer at utbetalinger av ekstraordinær karakter er foretatt i henhold til organisasjonsmessig fattede vedtak ifølge protokollene.

Den løpende bilagskontroll er utført av LOs Revisjonskontor, og Revisjonsutvalget er holdt fortløpende orientert om dette av revisjonskontorets konstituerte leder.

Revisjonsutvalget vil anmerke følgende forhold:

1. Regnskapene generelt

Til tross for tidligere års henstillinger fra Revisjonsutvalget om å ferdigstille regnskapene på et tidligere tidspunkt, konstaterer vi igjen at ferdigstillingen er foretatt på et sent tidspunkt.

Revisjonsutvalget ber om at rutineene i forbindelse med regnskapsavslutningen blir gjennomgått med siktemål å ferdigstille regnskapene på et tidligere tidspunkt.

2. Den Norske Fagorganisasjons Pensjonskasse

Ved gjennomgang av saldoen på konto for «Utestående garanti», har Revisjonsutvalget merket seg at det fremkommer et stort beløp for manglende garantiinnbetaling.

Revisjonsutvalget vil bemerke at dette forholdet må avklares, og tiltak må iverksettes for å sørge for at manglende garanti-innbetalinger blir oppgjort. Videre vil Revisjonsutvalget bemerke at det må legges opp til endrede og bedre kontrollrutiner ved innbetaling av premie.

3. Opplysnings- og utviklingsfondet

Revisjonsutvalget konstaterer at arbeidet med registrering av direkte innbetalingspliktige til fondet i 1986 er bedret. Ytterligere kontrolltiltak og rutiner for innbetaling må følges opp.

Revisjonsutvalget finner at de framlagte regnskapene i hovedtrekk er tilstrekkelig spesifisert, og innstilles til godkjenning.

Oslo den 5. juni 1987

LOs Revisjonsutvalg

Storm Lundberg (s)

Rolf Kaldahl

Margot Kvalvik Sæter

Jan Werner Hansen

Dirigenten, Ole Knapp, opplyste at Sekretariatets innstilling er å anbefale Representantskapet å innstille regnskapene for godkjenning overfor Kongressen.

Ingen av delegatene forlangte ordet til regnskapene, og Sekretariatets innstilling ble tatt opp til

VOTERING:

VEDTAK: Regnskapene for 1986 ble enstemmig innstilt til godkjenning overfor Kongressen.

Saklistas punkt 3:

Forberedelse og gjennomføring av LO-Kongressen

Fungerende leder, *Leif Haraldseth*, henviste innledningsvis til de tre foreliggende dokumenter: – Utvalgets innstilling datert 21. mai, de ni første sidene, deretter de siste 16 sidene, som er utvalgets utredning. Det var denne utredningen som ble sendt til høring. Det tredje dokumentet er Sekretariatets forslag til konkrete vedtak, som i realiteten er en oppsummering av hvilke konsekvenser komiteens innstilling vil ha på retningslinjene.

– Saksdokumentene er sendt Representantskapets medlemmer på forhånd. Jeg synes derfor det ikke er grunnlag for en helt detaljert gjennomgang av disse fra min side, men jeg vil gjerne komme inn på hovedpunktene.

– Bakgrunnen for saken startet på Kongressen i 1985. Den fattet følgende vedtak:

«LO-kongressen 1985 pålegger Sekretariatet å utrede spørsmålet om valgregler til LO-kongressen, innsendelse av forslag og andre spørsmål som gjelder forberedelsene og gjennomføringen av LO-kongressen. Representantskapet gis fullmakt til å gjøre vedtak om eventuelle endringer slik at nye regler kan praktiseres ved kongressen 1989.»

– Vi har nå kommet fram til det tidspunkt hvor Representantskapet kan bruke den fullmakt vi fikk av Kongressen i 1985.

– Arbeidet startet opp hos oss ved at vi høsten 1985 satte ned et utvalg, oppnevnt av Sekretariatet, – et utvalg som fikk i oppdrag både å gjennomgå valgregler og innsendelse av forslag. Utvalget utarbeidet den utredning jeg tidligere har vist til, og som er de siste 16 sidene i den ene dokumentasjonen. Utredningen ble også betraktet som et høringsnotat, som ble sendt alle forbundene våre og alle fylkesorganene til uttalelse. Det har kommet inn ganske mange bemerkninger fra disse organene. Bemerkningene er omtalt i utvalgets innstilling.

– Jeg tror jeg innledningsvis kan slå fast at det er rimelig godt samsvar mellom de svarene vi har fått inn på høringsnotatet og de konklusjoner utvalget har kommet fram til i sin innstilling, som Sekretariatet i hovedtrekk har sluttet seg til – riktignok mot to stemmer.

– De konkrete forslagene kan inndeles i to hovedområder, hvorav det første gjelder valgreglene. Her har vi foreslått egne valgregler for forbundene og egne valgregler for fylkene, – regler som stort sett baserer seg på de samme prinsippene.

De nye valgreglene for forbundene gir fremdeles mulighet til at valg av forbundenes representanter og vararepresentanter til LOs kongress kan foretas på forbundenes ordinære landsmøter, slik det er i dag. Det går også fram av utredningen hvor mange av forbundene som har benyttet seg av dette ved de siste kongressene.

– Det som er det nye er at det også åpnes adgang for forbundenes landsmøter til å gi fullmakt til at forbundenes øverste organ i landsmøteperiodene foretar valget. Dette betyr at dersom det er ønskelig fra forbundenes side, så kan forbundene delegerer denne

myndigheten til landsstyret eller det øverste organ i landsmøteperiodene. Når slik delegering har funnet sted, kan forbundene selv fastsette regler for den nominasjonsprosess som skal foregå i det enkelte forbund.

Jeg vil imidlertid understreke at så langt råd er skal det tas hensyn til at de forskjellige landsdeler, yrkesgrupper og kjønn blir representert.

– I forbindelse med denne problemstillingen er det nødvendig å lage en overgangsbestemmelse for Kongressen i 1989. For de forbund som ikke har landsmøter før Kongressen i 1989 gis forbundets øverste organ i landsmøteperioden rett til å velge representanter og vararepresentanter.

Vi har forelagt følgende problemstilling for LOs juridiske kontor:

«Når et fagforbund har tatt valgreglene inn i sine vedtekter, kan da LOs representantskap vedta og iverksette nye valgeregler før fagforbundets vedtekter er endret?»

Juridisk kontor har besvart spørsmålet med ja, og begrunnet det slik:

«En prinsipiell drøftelse må ta sitt utgangspunkt i at det er naturlig at LOs vedtekter regulerer valg til LOs organer.

Til det kan man selvsagt innvende at det er forbundene som er medlemmer av LO og at de må stå fritt til å fastsette reglene for sin egen representasjon i LO. Svaret på dette er at behovet for ensartede regler har gjort at LO har tatt dette inn i sine vedtekter, og da er forbundene bundet av det jfr. LO-vedtektenes § 2 nr. 1 d.

Skulle det således for en tid bestå motstridende bestemmelser i forbundsvedtektene og LO-vedtektene så må det være på det rene at LO-vedtektene går foran.»

– Når det gjelder regler for valg av representanter og vararepresentanter fra fylkene til LOs kongress, så vil valgene foregå etter følgende prosedyre:

Først innhentes det forslag på kandidater til Kongressen fra fagforeningene innenfor fylket. Disse forslagene sendes tilsynsutvalgene for LOs distriktskontorer. Deretter vil tilsynsutvalget som neste ledd i prosessen foreta en innstilling blant de kandidater som er foreslått, og denne innstillingen vil da bli fremmet for fylkeskonferansen i vedkommende fylke. Det er da opp til fylkeskonferansen å avgjøre hvem som skal bli fylkets representanter på Kongressen.

– Vi tror dette er viktig, for på den måten vil samorganisasjonenes status bli noe styrket, i og med at det er samorganisasjonenes representanter som deltar på fylkeskonferansene.

– Så langt om valg av representanter til Kongressen.

– Når det gjelder forslagsbehandlingen, så har vi også foreslått en del endringer, som vi tror kan få stor og heldig betydning. Antall forslag til LO-kongressen har gjennom årene stadig økt. I 1981 hadde vi ca. 2000 innsendte forslag til behandling – og i 1985 var det til behandling over 3000 forslag.

Under debatten på selve Kongressen ble det tatt opp ca. 1000 forslag.

Nåværende prosedyre for innsending av forslag fører til at svært mange forslag kommer på Kongressens bord. Svært mange av forslagene er dessuten like eller tilnærmet like.

Det er neppe noen overdrivelse å si at vi ved siste kongress tøyde både den organisatoriske og administrative kapasiteten til yttergrensene både under forberedelsene og under selve Kongressen.

Både med tanke på *den praktiske gjennomføringen* av kongressen, og mulighetene til en *seriøs behandling* av de saker som foreligger på Kongressen, er det derfor nødvendig med endringer i rutiner og praksis for behandling av forslag.

Vedtektene fastsetter en tidsfrist for innsendelse av forslag til LO-kongressen. Foreninger/avdelinger, forbund og samorganisasjoner har forslagsrett. Samorganisasjonene sender sine forslag direkte til LO. Sekretariatet lager innstilling på disse forslagene før de går til Kongressen.

Fagforeninger og avdelinger sender sine forslag gjennom sine respektive forbund. Forbunds- eller landsstyret i forbundene avgir innstilling før forslagene sendes til LO. Forbundene kan også sende egne forslag direkte til LO. Sekretariatet lager innstilling også til disse forslagene før de går til Kongressen.

Vi mener det er tungtveiende grunner til å foreslå at forslagsretten til selve Kongressen går over til *forbundene*. Foruten at vi her kan oppnå betydelig samordning og forenkling ligger det også en sterk organisatorisk logikk i en slik ordning. Det er jo *forbundene* som er LOs medlemmer. I vår ordinære organisasjonsvirksomhet går all kontakt mellom LO og foreninger/avdelinger gjennom forbundene. LO svarer ikke på henvendelser fra foreninger/avdelinger uten at det respektive forbund er trukket inn. Dersom LO på sin side vil ta kontakt med organisasjonsledd lokalt, skjer dette alltid gjennom vedkommende forbund. Grunnorganisasjo-

nenes ubegrensede rett til å fremme forslag til Kongressen representerer egentlig et *unntak* i den organisasjonsmodell vi ellers bygger på.

På den annen side er det av grunnleggende betydning å opprettholde grunnorganisasjonenes engasjement og påvirkningsmulighet i forhold til LO-kongressen. Dette kan oppnås ved at grunnorganisasjonene, som nå, fortsatt har uinnskrenket mulighet til å sende inn forslag som de *ber sitt forbund* reise overfor Kongressen. Selve prosessen i grunnorganisasjonene blir dermed helt lik nåværende praksis.

Forbundenes rolle blir imidlertid noe annerledes. Under dagens ordning skal forbundene avgir innstilling til alle forslag. Under den foreslåtte ordning er det forbundenes ansvar å avgjøre *hvilke forslag*, og eventuelt i *hvilken form* de skal sendes videre til kongressbehandling. I praksis vil forbundenes oppgave da være:

- a. Samordne innhold og formuleringer i likelydende forslag og forslag som omfatter samme tema.
- b. Avgjøre om et forslag skal fremmes eller ikke, og eventuelt i hvilken form det skal fremmes. Forbundet vil her kunne la være å fremme forslag, enten fordi de er uenige i synspunktene, eller fordi det kan være praktiske grunner til at forslaget blir behandlet på *annen måte* enn gjennom kongressbehandling.
- c. Fremme egne forslag.

Opgavene nevnt under punkt a. vil innebære en klar forenkling i forhold til dagens praksis. I stedet for å sende over et betydelig antall forslag som i stor grad dreier seg om samme sak, kan forbundene samle alt dette i ett forslag og gi det en hensiktsmessig utforming.

Praksis i punkt c. vil være identisk med den anledning forbundene også i dag har til å sende egne forslag til Kongressen.

Derimot kan det reises innvendinger i forhold til punkt b., der forbundene gis en anledning til å «sile» forslag. Dette er neppe kontroversielt dersom det bare dreier seg om å anbefale en *annen behandling* av et forslag enn å sende det til Kongressen. Det kan imidlertid være innvendinger knyttet til at forbundet simpelthen kan *la være* å sende videre et forslag det er uenighet i.

Det er imidlertid flere momenter som tilsier at en slik omlegging likevel ikke er særlig dramatisk i forhold til dagens praksis. For det

første avgir jo forbundene under dagens ordning innstilling til alle forslag. Dersom et forbundsstyre innstiller på at et forslag ikke tiltres, vil Sekretariatet normalt følge opp denne innstillingen. Dersom ingen reiser forslaget i selve Kongressen, er det bare Sekretariatets innstilling som foreligger til behandling, og forslaget kommer dermed ikke til formell behandling i Kongressen.

Selv om forbundsstyret/Sekretariatet innstiller på at et forslag ikke skal tiltres, kan det *likevel* reises dersom det er representanter i Kongressen som reiser det. På dette punkt vil ulikheten til dagens praksis heller ikke bli stor. Selv om et forbund har stanset et forslag, vil et tilsvarende forslag likevel kunne reises i debatten på selve Kongressen. Kongressdeltakerne har jo fortsatt ubegrenset forslagsrett under de ulike punkter på dagsorden.

For det *tredje* er det grunn til å regne med at forbundene selv vil føle et sterkt ansvar i forhold til forslagsbehandlingen, og at de ikke vil gå imot forslag som antas å ha bred støtte innenfor eget forbund. En avvisning av forslag som bare har støtte i mindre kretser vil neppe være problematisk i denne sammenheng.

Når det gjelder forslag fra samorganisasjonene ser vi at det svært ofte er de samme sakene som reises. Noen ganger samarbeider flere samorganisasjoner og sendes inn identiske forslag til Kongressen.

En tilsvarende forenkling som er foreslått for forbundene kan derfor også gjennomføres for forslagene fra samorganisasjonene, ved at forslagsretten til Kongressen overføres til *fylkesorganene*. Samorganisasjonene sender dermed sine forslag til fylkesorganene, og fylkesorganene avgjør på sin høstkonferanse året før Kongressen *hvilke forslag*, og i *hvilken form* forslagene skal sendes til Kongressen. Tilsynsutvalget bør kunne stå for en viss saksbehandling på forhånd. På selve konferansen vil det være naturlig at en redaksjonskomite behandler forslagene før plenum fatter endelige beslutninger.

Vi mener at denne ordning også vil bidra til å styrke samorganisasjonenes posisjon i vårt organisasjonsapparat.

– Når det gjelder debattopplegg, så har det ved de siste kongressene vært vanlig at vi benytter oss av debattopplegg – noe som etter all sannsynlighet også vil være aktuelt i forbindelse med Kongressen i 1989.

I Sekretariatets innstilling er det derfor et eget punkt når det gjelder behandlingen av debattoppleggene, som følger samme prosedyre som øvrige forslag til Kongressen. Det vil da si at det er forbundenes organer og fylkesorganene som kommer inn i prosessen.

– Sekretariatets innstilling går konkret inn på de endringer som dette fører med seg i det regelverk som gjelder på dette området. Utvalget mener å ha funnet fram til en metode som er en praktisk forenkling av det nåværende systemet.

– Jeg tar opp følgende *innstilling fra Sekretariatet*, som ble vedtatt mot 2 stemmer:

«1) Utvalgets innstilling tiltres.

2) I henhold til Kongressens vedtak innbyr Sekretariatet Representantskapet til å gjøre følgende vedtak:

I Valgregler

a) «Regler for valg av representanter til Landsorganisasjonens kongress».

Nåværende pkt. A, B I og II, C, D utgår og erstattes med:

A. Valg av forbundenes representanter og vararepresentanter til LOs kongress skal foretas på forbundets ordinære landsmøte som særskilt valg.

Det skal så langt råd er tas omsyn til at de forskjellige landsdeler, yrkesgrupper og kjønn blir representert.

B. Landsmøtet kan gi forbundets øverste organ i landsmøteperioden fullmakt til å velge representanter og vararepresentanter.

Når valg skjer i henhold til fullmakt kan forbundet ha forutgående nominasjonsprosess etter regler fastsatt av det enkelte forbund.

Spesielt for LOs kongress 1989:

For de forbund som ikke har landsmøte før Kongressen 1989 gis forbundets øverste organ i landsmøteperioden rett til å velge representanter og vararepresentanter.

Pkt. E blir nytt pkt. C.

Pkt. F blir nytt pkt. D.

b) «Regler for valg av representanter og vararepresentanter fra fylkene til LOs kongress og representantskap»

Nåværende pkt. II 6, 7, 8, 9, 10 og 11 utgår og erstattes med:

II 6: Tilsynsutvalgets innstilling skal innføres i protokollen.

Innstillingen sendes alle samorganisasjonene i det fylket valget skal gjelde.

Sammen med innstillingen skal det også utsendes fullstendig liste over de som er nominert av fagforeningene som henholdsvis kandidat eller varakandidat.

7: Valg av representanter og vararepresentanter fra fylket til LOs kongress skal føres opp på sakliste for siste fylkeskonferanse før Kongressen. Valget kan bare omfatte kandidater som er innstilt av tilsynsutvalget eller er nominert av fagforeningene. Valget skal foretas av fylkeskonferansens stemmeberettigede deltaker i h.h.t. retningslinjer for sammensetning av fylkeskonferansen.

8: Valget foretas med alminnelig flertall.

Resultatet av avstemningen skal LOs distriktssekretær føre inn i egen protokoll.

Pkt. 12 blir nytt pkt. 9.

II Forslagsbehandling

Vedtektenes § 5 – Kongressen.

Pkt. 4 utgår og erstattes med nytt pkt. 4.

Forbund, LOs fylkeskonferanse, Sekretariatet og Representantskapet har rett til å sette fram forslag for Kongressen.

Forslagene må være kommet til Sekretariatet minst 5 måneder før Kongressen.

Forslag som underavdelingene i forbundene ønsker at forbundene skal fremme overfor Kongressen må være kommet til forbundet minst 8 måneder før Kongressen.

Forslag som samorganisasjonene ønsker at fylkeskonferansen skal fremme overfor Kongressen må være kommet til LOs distriktskontor minst 7 måneder før Kongressen.

Forslag til dagsorden, forretningsorden og de innsendte forslag skal av Sekretariatet sendes organisasjonene minst 2 måneder før Kongressen.

Pkt. 5 tilføyes:

Forslag som i h.h.t. pkt. 4 er fremmet for Kongressen anses opptatt i Kongressen.

III Debattopplegg

Når LO benytter debattopplegg som del i en saksbehandling anbefales at svar fra fagforeninger/klubber sendes vedkommende fagforbund.

Samorganisasjonene sender svarene til LOs fylkesorgan.

Forbundet samordner og sender sine svar/-forslag til LO.

LOs fylkeskonferanse samordner og sender sine svar/forslag til LO.

IV LOs fylkesorgan

a) «Retningslinjer for LOs samarbeidsorganer i fylkene».

Det gjøres følgende endringer:

1. Formål tilføyes:

e) å velge representanter og vararepresentanter fra fylket til LOs kongress og representantskap.

f) å samordne og fremme forslag overfor LOs kongress.

4. Saker til fylkeskonferanser tilføyes:

Ved behandling av forslag til LOs kongress, skal fylkeskonferansen velge en redaksjonskomite som fremmer innstilling overfor fylkeskonferansen.

b) Evt. endring av pkt. 3 «Styre» legges fram for neste kongress.»

Dirigenten, Ole Knapp, takket Leif Haraldseth for orienteringen, og sa: – Dette gjelder vedtektsendringer, og i den anledning vil jeg spørre om forsamlingen kan akseptere at en ikke i detalj refererer dokumentet, idet dokumentet er sendt ut på forhånd.

Det framkom intet som skulle tilsi at Representantskapet ønsket en detaljert gjennomgang, og man ga ordet fritt til debatt.

Debatten:

Roar Helgesen, Sekretariatet, opplyste at han var en av dem som hadde stemt imot den delen i Sekretariatets innstilling som gjaldt valgreglene for forbundene.

– I 1981 var det elleve av LOs noen og tredivet medlemmer som foretok valg av kongressrepresentanter i fagforeningene og avdelingene. I 1985 var det ni forbund som gjorde det samme.

– Jeg er enig i at man fra tid til annen må korrigere prosedyrer for å få dem up to date, men etter min oppfatning bør man ikke ta endringen for endringens egen skyld, noe jeg synes en gjør når det gjelder denne saken.

– Når man nå mener å ville innsnevre muligheten til å kunne la «grasrota» foreslå hvem som skal representere forbundet i fagbevegelsens høyeste organ, da synes jeg man går for mye inn i de enkelte forbunds indre apparat.

– Jeg kan være enig i at oppslutningen fra de enkelte fagforeninger – også i NFATF – har vært langt tilbake å ønske. Men det er etter min oppfatning en indre organisatorisk sak.

– Det øvrige i den foreliggende innstilling er jeg ikke imot. Selv om jeg gjerne hadde ønsket at vi kunne ha hatt den ordningen vi hadde fram til og med 1985-kongressen, hvor fagforeningene kunne sende sine forslag direkte inn til LO, så er det en praktisk umulighet som gjør seg gjeldende. Vi ser hvilken mengde forslag vi hadde på Kongressen i 1985 – mange tusen – hvorav svært få ble behandlet.

– LO består av noen og tredivet suverene, selvstendige forbund, som har valgt å gå inn under paraplyen «Landsorganisasjonen i Norge». Det er etter min oppfatning helt naturlig, ut fra at det er en umulighet å kunne fortsette den tidligere praksis, at det får være forbundene som står bak de forslagene som sendes over til LO-kongressen.

– Jeg fremmer følgende forslag til punkt 3 – Valgregler:

«Nåværende valgregler for forbundene opprettholdes.»

– Jeg kan ikke forstå hvorfor man skal frata fagforeningene innstillingsretten og avstemningsretten som ligger nedfelt i nåværende valgregler. Egentlig er det heller ikke noen vedtektsendring det er snakk om, det er valgreglene som er vedlagt LOs vedtekter.

– Jeg legger mitt forslag fram, og håper på størst mulig tilslutning til det.

Marit Nybakk, Oslo fylke, ville gjerne stille et spørsmål til innlederen når det gjelder Oslo fylke: – Oslo faglige samorganisasjon har også status som fylkesorgan. Vi har kun en samorganisasjon, og den har alle de funksjoner fylkesorganet har i andre fylker. Jeg forutsetter derfor at Oslo faglige samorganisasjon opprettholder

denne status. Jeg vil også vise til at tilsynsutvalget har svart positivt på dette, og har sendt inn merknader hvor man forutsetter at Oslo samorganisasjon opprettholder sin status som fylkesorgan.

– Det betyr altså at Oslo faglige samorganisasjon fortsatt skal velge representanten til Representantskapet og ha fylkesutvalg-funksjon i forhold til Kongressen.

Stein Larsen, Finnmark fylke, sa at han kunne tenke seg å foreslå at Representantskapet avviser innstillingen vedrørende forberedelsene og gjennomføringen av LO-kongressen. – Jeg ser på hele forslaget som et ganske kraftig anslag mot grunnplanets innflytelse, både på hvem som skal være forbundenes og fylkenes representanter på Kongressen, og på grunnplanets mulighet til å fremme forslag direkte overfor Kongressen.

– Bakgrunnen for innstillingen er en blanco-fullmakt Sekretariatet og Representantskapet fikk på den siste LO-kongressen, hvor man ikke kan lese seg til at det som ligger i kortene er en kraftig innsnevring av medlemsdemokratiet og grunnplanets innflytelse. Det mener jeg er kjernen og innholdet i den innstillingen som er lagt fram.

– Det man gjør her, er å ønske et LO som er mer topplanstyrt – et LO hvor grunnplanets direkte innflytelse blir kraftig redusert. Det viktigste anslaget er etter hva jeg kan skjønne valgreglene til LO-kongressen, – hvem som skal være forbundenes og fylkenes representanter.

– Hittil har det vært mulig for forbundene sjøl å bestemme på hvilken måte en skal peke ut forbundenes representanter til LO-kongressen. Den muligheten fratas man nå, ved at LO og Representantskapet i dag skal bestemme på hvilken måte dette skal skje. Forslaget innebærer at det da i hovedsak skal skje ved at landsmøtene foretar valgene, eller at landsstyret blir delegert denne myndigheten.

– Den direkte innflytelsen man på grunnplanet tidligere har hatt skal bort. Dette synes jeg er kjernen i det som her foreslås.

– Jeg savner en sterk argumentasjon for hvorfor man skal gjøre det på den måten som er foreslått. Det blir sagt at man har en sterk organisatorisk logikk i den forstand at det er forbundene som er medlemmer i LO, og at det dermed bør være forbundenes ansvarlige organer som må velge forbundenes representanter. Hvor er logikken i at forbundene som er medlemmer i LO skal bli fratatt muligheten til selv å bestemme hvordan forbundenes representanter skal velges. Det står i innstillingen at det er «forbundenes ansvarlige organer» som skal foreta valgene. Finnes det noen

uansvarlige organer i forbundene eller i LO som hittil har foretatt valg på representanter til LO-kongressen?

– Jeg tror det vi nå er i ferd med å gjøre, er å få et LO uten grunnplansaktivitet, uten interesse for hva som skjer i de høyeste organene som fatter vedtakene og bestemmer hva slags politisk retning vår bevegelse skal ha. Jeg tror Haraldseths uttrykte håp om at man fortsatt skal ha aktivitet og interesse på grunnplanet, er ganske fåfengt, fordi hele kjernen i innstillingen er at man fullstendig tar bort interessen, både for hvem som skal velges som representanter og også når det gjelder mulighetene til å sende inn forslag. Hittil har fagforeningene på grunnplanet kunnet få fram helt til Kongressen forslag som man ønsket å få opp til debatt og avstemning. Denne muligheten blir fullstendig tatt fra oss ved at forbundene får fullmakt til selv å bestemme hvilke forslag som skal reises. Med andre ord en fullstendig siling av forslag fra grunnplanet.

– Dette er ikke annet enn en kraftig svekkelse av LO som en demokratisk bevegelse.

– På bakgrunn av det jeg har sagt, tillater jeg meg å fremme følgende forslag:

1. *Valgregler.*

«Utvalgets innstilling avvises.

Nåværende valgregler for forbundene og fylkene opprettholdes.»

2. *Forslagsbehandling.*

«Utvalgets innstilling avvises.

Nåværende vedtekter opprettholdes.»

3. *Debattopplegg.*

«Utvalgets innstilling avvises.

Nåværende opplegg for debattbehandling opprettholdes.»

4. *LOs fylkesorgan.*

«Utvalgets innstilling avvises.

Nåværende retningslinjer opprettholdes.»

Arne Grønningsæter, Norsk Sosionomforbund: – Når vi ser i sakspapirene på antall innkomne forslag til Kongressen, så kan man trekke to konklusjoner:

– Den første er at dette er et problem i forhold til saksbehandlin-

gen før og under Kongressen, og at det er behov for en mer rasjonell behandling.

– Den andre konklusjonen man kan trekke er at det er et uttrykk for et sterkt engasjement fra grunnplanet i bevegelsen vår. Jeg er meget redd for forslag som kan legge en demper på dette engasjementet. Det sterke engasjementet medlemmene i de enkelte forbund legger for dagen i forbindelse med LO-kongressen, er et godt tegn på at fagbevegelsen fortsatt er en bevegelse. Dette må man se på som en styrke for LO. Hvis folk ikke lenger kan vite at forslagene deres kommer fram til Kongressens representanter, er jeg redd for at engasjementet i forberedelsene vil bli alvorlig svekket.

– Jeg tror derfor at den ordningen vi har i dag er bedre enn den foreslåtte. Det er også konklusjonen på de diskusjonene vi har hatt i vårt forbund. Det betyr ikke at vi ikke skjønner grunnen til de foreslåtte endringene, men at vi likevel tror at dagens ordning er bedre enn den foreslåtte når det gjelder innsendelse av forslag.

– Jeg har også en kort kommentar til spørsmålet om valg av fylkesrepresentanter. For et forholdsvis lite forbund som jeg representerer, er valg på fylkeskonferansen en dårlig løsning. Vi er rett og slett ikke sikret representasjon der, og dermed mister vi den direkte stemmeretten på fylkesrepresentantene som vi har i dag. Dette er vi sjølsagt lite glade for.

– Når det gjelder spørsmålet om valg av forbundenes representanter, så har vårt forbund i dag ordningen med landsmøtevalg, men jeg skjønner ikke helt hvorfor vi skal hindre andre forbund i å benytte en annen ordning.

– Alt i alt synes jeg at dagens ordning er bedre enn den foreslåtte.

Dirigenten, *Ole Knapp*, opplyste at det ikke var flere representanter som hadde tegnet seg på talerlisten. Han ga deretter ordet til Leif Haraldseth for en oppsummering av debatten.

Leif Haraldseth: – Jeg vil først gjerne presisere det som står øverst på side 2 i Sekretariatets innstilling, og som lyder: «Når valg skjer i henhold til fullmakt» – altså i de tilfeller hvor landsmøtet gir det øverste organ innen hvert forbund fullmakt til å foreta valgene – «kan forbundet ha forutgående nominasjonsprosess etter regler fastsatt av det enkelte forbund.»

– Det betyr at det står opp til det enkelte forbund gjennom deres organer å finne fram til de valgprosesser forbundene sjøl finner hensiktsmessig. Det er ingen ting av dette som på noen måte kan dirigeres fra LO. Alt er jo overlatt det enkelte forbund, – det er

forbundet sjøl som avgjør hvordan nominasjonsprosessen skal foregå.

– Jeg synes det er viktig å få presisert dette i relasjon til den debatten vi har hatt når det gjelder valgreglene.

– Til Marit Nybakk: Jeg bekrefter hermed opprettholdelsen av Oslo som eget fylkesorgan. Her er det ingen endringer.

– Stein Larsens innlegg bærer preg av den filosofi at forbundene er udemokratiske organer. Det virker i hvert fall som om man etter hans mening ikke kan stole på forbundenes høyeste organer, som jo er valgt av de respektive landsmøter. Spesielt når det gjelder spørsmålet om å fremme forslag, så kan fagforeningene i aller høyeste grad også etter det nye systemet fortsatt fremme forslag til forbundene om hvilke saker de mener bør behandles på Kongressen. Det er ingen endringer i det utgangspunktet. Fra vår side er endringsforslaget i første rekke ment å være en mer rasjonell ordning, fordi vi på siste kongress hadde over tre tusen forslag å behandle på fem dager. Da blir det problematisk. Jeg kan forsikre dere om at dersom vi ikke hadde tatt i bruk nye tekniske hjelpemidler, så hadde dette endt med totalt sammenbrudd. Det er en forferdelig vanskelig oppgave å holde styr på så mange forslag, ikke bare for oss, men også for representantene.

– Her er poenget at man i stedet for å sende over 40 like forslag, fra 40 forskjellige fagforeninger, kan samordne dette i ett forslag fra vedkommende forbund. Det vil jo i seg selv være en forenkling, som jeg mener overhodet ikke går ut over demokratiet i fagbevegelsen.

Hvis en er redd for at det er enkelte forslag som ikke kommer videre, så vil jo det eventuelt være forslag som man i alle fall ikke får gehør for i sitt eget forbund.

– Jeg kan derfor ikke se at forslagene til endringer er noen innsnevring i grunnplanets innflytelse. Her er alt overlatt til det enkelte forbund, og jeg går ut fra at de fleste her i salen anser sine forbund for å ha en demokratisk oppbygging.

– Det Grønningsæter nevnte om at de små forbundene ikke har innflytelse i samorganisasjonene, kan selvsagt være et poeng. Men på bakgrunn av mange års erfaring, vet jeg at hvis en på grunnplanet viser interesse for samorganisasjonens virksomhet, vil man komme inn i samorganisasjonens ledelse, uavhengig av hvorvidt en kommer fra et lite eller et stort forbund. Det praktiske problemet

er som regel kampen for å finne interesserte tillitsvalgte, og ikke størrelsen på det forbundet en kommer fra.

Leif Haraldseth konkluderte sin oppsummering med å foreslå at man stemte for Sekretariatets flertallinnstilling.

Dirigenten opplyste at det forelå tre forslag: – Det ene er Sekretariatets innstilling. Det andre er et forslag hva angår valgreglene, og det tredje er et forslag som innebærer avvisning av Sekretariatets innstilling. – Begge de avvikende forslag er referert.

– *Dirigenten* vil foreslå at man først setter Stein Larsens forslag opp mot Sekretariatets innstilling, idet forslaget er i fire punkter – i likhet med Sekretariatets forslag og alle går på avvisning av de enkelte punkter i Sekretariatets forslag.

Ingen hadde innvendinger mot det voteringstema *dirigenten* skisserte, og man gikk til

VOTERING:

VEDTAK: Stein Larsens forslag falt mot sju stemmer.

Dirigenten foreslo deretter at man voterte punktvis over innstillingen, slik at representantene også fikk muligheten til å avgi stemme på det avvikende forslag.

– Under punktet «valgeregler» har *Roar Helgesen* fremmet forslag om at *de nåværende valgeregler opprettholdes*.

Roar Helgesen, Sekretariatet, ba om ordet til forretningsordenen, og anmodet *dirigenten* om å foreta voteringen på en slik måte at det framkom at hans forslag gjaldt *valgeregler for forbundene*, og ikke valgreglene totalt sett.

Dirigenten sa at han uten vanskeligheter aksepterte korreksjonen, og satte *Sekretariatets innstilling hva angår valgeregler for forbundene* opp mot *Roar Helgesens* forslag om at *nåværende valgeregler opprettholdes*.

VEDTAK: Roar Helgesens forslag falt mot ni stemmer.

Dirigenten, Ole Knapp: – Det finnes ingen avvikende forslag til de øvrige valgeregler, og Sekretariatets forslag tas opp til *votering*.

VEDTAK: Sekretariatets forslag ble vedtatt mot én stemme.

I b) Regler for valg av representanter og vararepresentanter fra fylkene til LOs kongress og representantskap.

Dirigenten opplyste at det heller ikke her forelå noe avvikende forslag.

VEDTAK: Sekretariatets innstilling ble vedtatt mot én stemme.

Til II – *Forslagsbehandling* – forelå ingen andre forslag, og Sekretariatets innstilling ble tatt opp til *votering*.

VEDTAK: Sekretariatets innstilling ble vedtatt mot én stemme.

III – Debattopplegg. Forelå ingen andre forslag.

VEDTAK: Sekretariatets innstilling ble vedtatt mot én stemme.

Heller ikke til IV – *LOs fylkesorgan* – forelå det andre forslag.

VEDTAK: Sekretariatets innstilling ble vedtatt mot én stemme.

Dirigenten satte deretter hele innstillingen fra Sekretariatet under *votering*.

VEDTAK: Sekretariatets innstilling ble vedtatt mot én stemme.

Saklistas punkt 4:

«Norge som industrinasjon»

Jan Kr. Balstad holdt følgende innledning under dette punktet på saklista:

– I 1983 arrangerte Landsorganisasjonen en industripolitisk konferanse på Sørmarka. Målsettingen med konferansen var å utvikle en strategi for vårt engasjement på det næringspolitiske området. Flere tegn i norsk og internasjonal økonomi ga grunnlag for bekymring og et sterkere engasjement fra fagbevegelsens side. Norge hadde også fått sitt arbeidsledighetsproblem, utsiktene for tilstrekkelig økonomisk vekst var usikre, og oljeaktivitetene ga gode inntekter til landet, men skapte også et press i økonomien som ble en belastning for tradisjonell landbasert virksomhet. Mange

bekymret seg over at norsk økonomi og eksport ble ensidig avhengig av olje og gass.

I tillegg til utfordringer økonomien skapte slet industrilandene også med strukturelle problemer. Dette skapte en ny utfordring for fagbevegelsen; de tradisjonelle bransjene hvor fagbevegelsen sto sterkt reduserte bemanningen, mens nye og mer ekspansive bransjer dukket opp uten å etterspørre det kollektive tariffsystem vi sto som eksponent for.

Arbeidstakerne i disse nye områdene hadde lengre utdanning og var mer opptatt av å utvikle profesjonene de representerte enn vi tradisjonelt hadde vært.

Ved avslutningen av konferansen ga forsamlingen sin tilslutning til at arbeidet videre skulle bygge på følgende momenter:

- Aktiv- og målrettet økonomisk politikk.
 - Utvikle en grovmasket industristrategi på nasjonalt nivå.
 - Samarbeide med andre aktuelle aktører, skape forståelse for avhengigheten mellom næringer og mellom offentlig og privat virksomhet.
 - Søke å mobilisere grunnorganisasjonene i fagbevegelsen.
 - Arbeide for en positiv arbeidslivsutvikling, herunder bruk av ny teknologi, utdanning generelt og etterutdanning spesielt, og videreutvikling av bedriftsdemokratiet.
 - Nordisk og internasjonalt samarbeid.
- Når jeg nevner dette innledningsvis, er det for å sette prosjektet «Norge som industrinasjon» inn i en riktig sammenheng. Samarbeidet med Norges Industriforbund ble et naturlig ledd i oppfølgingen av det vi ble enige om på Sørmarka.

Første fase i dette samarbeidsprosjektet hadde for øvrig en tredje deltaker, - Stiftelsen for Industriutvikling (SIU) i Trondheim, med instituttsjef Johannes Moe. SINTEF tok nemlig initiativet til den første kontakten.

Det var i denne fase vi utviklet en virkelighetsbeskrivelse som ble kalt «Norge som Industrinasjon». I tillegg til å beskrive situasjonen tok vi for oss norsk økonomi i et mer langsiktig perspektiv, for gjennom det å beregne det nødvendige bidrag fra ulike næringsområder til sysselsetting og handelsbalanse.

Med støtte i en perspektivanalyse om norsk økonomi fram til år 2000, utført av en gruppe forskere ved Statistisk Sentralbyrå, kom vi til at landbasert industrivirksomhet måtte øke sin verdiskaping med mellom 60 og 32% ved en oljeprisutvikling på henholdsvis 30 og 40 \$ pr. fat fram til århundreskiftet.

Det lå den viktige erkjennelsen i dette utsagnet, at selv om olje- og gassvirksomheten var et nytt og viktig ben å stå på for norsk økonomi, var det likevel behov for en betydelig vekst i det landbaserte næringslivet som baserte seg på eksport eller konkurranse med importen.

På denne bakgrunn ble strategiens mål formulert slik:

«For å holde full sysselsetting og balanse i utenrikshandelen må landbasert industri øke sin verdiskaping med minst 50 % fram til år 2000».

For å kunne utvikle en strategi og de nødvendige virkemidlene konkluderte første fase med å foreslå fire områder for et oppfølgingsprosjekt:

1. Informasjon om behovet for industrivekst.
2. Analysere det norske beslutningssystemet.
3. Kunnskap om en sannsynlig framtid.
4. Behov for kapital.

Prosjektene skulle føres fram som en prosess hvor enkeltområder kunne spilles ut når det forelå enighet mellom samarbeidspartene. Det var også enighet om at parallellt med delprosjektenes framdrift skulle styret og Sekretariatet arbeide med å utvikle en strategiskisje.

Skissen skulle delvis fange opp konklusjoner fra delprosjektene og delvis kompletteres gjennom debatt innen rammen av prosjektet.

Skissen som forelå for en tid tilbake er drøftet i en rekke sammenheng. Den er drøftet organisasjonsmessig og i offentlighet. Nå foreligger den her, og vi håper Representantskapet gjennom debatten vil gi den sin støtte.

I tillegg til de fire delprosjektene vi skulle arbeide med kom to andre områder inn som betydningsfulle supplement: Behovet for lokale tiltak (lokalsamfunn og bedrift), og en analyse av internasjonale betingelser for vårt vekstbehov.

Jeg skal nå kort gjennomgå prosjektene så langt de foreligger:

Beslutningssystemet

Her har vi samarbeidet med Bedriftsøkonomisk Institutt (BI). Det har ført til en bred dokumentasjon hvor hovedkonklusjonen har blitt et sterkt engasjement for oppbyggingen av et nytt næringsdepartement. Vi har også drøftet styringen av statsbedrif-

tene innenfor rammen av dette prosjektet. Hvorfor er beslutnings-systemet så viktig? Et eksempel som belyser betydningen er myndighetenes satsing innenfor FOU-virksomheten. Dersom det private næringsliv satser i andre områder enn i de fem som myndighetene, NTNf m.fl. går inn for, blir det lite effektivt, lite synenergiefekt, som det heter på godt norsk.

Kunnskap om framtida

Samarbeidspartnere her har vært IØI og SINTEF. Områdene har vært henholdsvis marked og teknologi. Betydningen av å vite noe om framtida er åpenbar, bl.a. skal forholdene legges til rette der hvor vi som nasjon vil satse. Her finnes også et godt norsk ord: infrastrukturen.

Det er tre områder av infrastrukturen vi har tatt opp: kommunikasjon – kunnskap og energi.

Informasjon

Det er hele tiden viktig med informasjon. Vår mulighet til å nå fram med budskapet henger nøye sammen med vår evne til å informere om prosjektet. Det er viktig overfor det store publikum, og det er viktig innad til våre medlemmer og medlemsorganisasjoner.

Vi har indikasjoner på at vi er i ferd med å slå igjennom. Vi ser det i meningsmålinger som er gjort og vi merker det ved at stadig flere organisasjoner setter prosjektet på dagsorden.

Nylig var jeg på en nordisk statstjenestemannskonferanse som ga klart signal om at også den offentlige sektor ønsker å drøfte hva de kan bidra med for å skape industrivekst i Norge. Vi bearbeider for tiden en ide om å bruke informasjonsavdelingene i de større industribedriftene til en del av informasjonsoppgavene.

Investeringer og kapitalbehov

Norge er høyt på listen over investeringer, men vi har ikke fått produktivitetvekst og produksjonsvekst tilbake som resultat. Også her samarbeider vi med IØI.

Internasjonale betingelser

Norge har en ekstrem åpen økonomi og er avhengig av såvel eksport som import. Eksporten vår fordeler seg med 40, 33 og 27 % på henholdsvis landbasert industri, oljeprodukter og tjenester. Ca. 70 % er halvfabrikata og råvarebaserte varer, og 70 % av vår eksport går til EF-områder. Vi har derfor gjennom prosjektet forsøkt å

klarlegge tre områder: Hvordan utviklingen av det indre marked i EF og det utvidede samarbeidet innenfor EF om teknologi og FOU vil påvirke norsk industriutvikling. Hvordan norske industriprodukter kan komme mer inn i forbindelse med norsk utviklingshjelp, og hvordan vi organiserer vårt eksportarbeide.

Lokale tiltak

Denne delen av prosjektet er kommet til i år og springer ut av erkennelsen om at en industristrategi også må føre til oppgaver på «hjemmebane». Det vil si i lokalsamfunn og i bedriftene. Her har vårt eget forskningsinstitutt FAFO gjort et nyttig innspill.

Flere av LOs fylkesorganer har behandlet prosjektet, og fylkesvise initiativ er tatt. Mest kjent er samarbeidsprosjektet i Vestfold mellom fylkeskommunen, Industriforeningen og LOs distriktskontor. Vestfold som industrifylke har de kalt prosjektet, som tar opp en rekke interessante spørsmål som det nå arbeides videre med. Men det skjer liknende ting i andre fylker og på kommuneplan også. I bedriftene er det uoversiktlig om prosjektet har hatt noen betydning. Der er det forbundene som har oversikten, og der kommer vi over i interesseområdet til Norsk Arbeidsgiverforening.

Prosjektet har hatt kontakt med N.A.F., og det er enighet om at et videre samarbeid bør skje innenfor rammen av HABUT (Hovedavtalens bedriftsutviklingstiltak).

Som arbeidstitler har vi på disse to områdene brukt: «Aktivt lokalsamfunn» – og «Bedre Bedrifter».

Dette var litt om prosjektene.

– Jeg vil så si litt om *skissen* til en industristrategi:

Foruten *målet*, som jeg tidligere har vært inne på, bygger den på tre forutsetninger som må oppfylles:

- Å oppdage og erkjenne dagens situasjon, og hva fortsettelse av denne kan bety.
- Å få flest mulig enige i målet og arbeide for det.
- Å vise vilje til omstillinger, men ikke med krav bare til arbeidskraften, men til ledelse, eiere, långivere, FOU, myndigheter, m.fl.

Skissen sier videre at vi har behov for en mer markedsrettet og en mer framtidsrettet industristruktur. Flere vekstkraftige små og mellomstore bedrifter, men også store, slagkraftige industrigrupper. Den advarer mot å plukke ut vinner- og taperbransjer, men

understreker betydningen av at bedriftene bidrar positivt til verdiskapingen ved at de er lønnsomme.

Skissen peker på noen hovedelementer som må inngå i en industristrategi:

- Aktørene må kjenne sine roller og utføre dem så rasjonelt som mulig
- Bedriftene må stå for sin egen utvikling mens samfunnet må legge til rette rammebetingelsene.

Det blir således samfunnets ansvar å legge til rette et hensiktsmessig utdanningssystem, mens bedriftene må ta en stor del av ansvaret for videreutvikling av kompetansen.

Staten må også satse på forskning og utvikling. I likhet med andre industriland må også Norge komme opp i 2 % av BNP. USA, Japan, Sverige (2,5 %). Også her har bedriftene selv et betydelig ansvar.

Kreditsystemet og aksjemarkedet har hovedansvaret for å skaffe kapital til industriell utvikling og fornyelse. Statens ansvar kommer inn ved større nasjonale løft med stor risiko, eller der hvor distriktshensyn kommer inn, men også bedriftene har ansvar for å finansiere sin egen utvikling.

- Den økonomiske politikken spiller en avgjørende rolle i et lands utvikling av næringslivet.

At sammenfallet i synspunktene på dette punkt er såvidt stor som den kan leses i skissen, er nok for noen overraskende. Vi har lagt vekt på forhold som kan stimulere veksten. Renten, skattesystemet, finanspolitikken, arbeidsmarkedspolitikken og inntektspolitikken kommer her sentralt inn i bildet.

- Det å forenkle beslutningssystemet slik at det blir mer rom for strategisk arbeid og planlegging, har blitt en viktig del av strategien.

Dagens departementstruktur er lite egnet for å drive næringspolitikk. Vi har også sett på virkemiddelapparatet og styringen av statsbedriftene. I erkjennelse av at vi nå gjennomlever betydelige strukturelle endringer, er det viktig at statens egne institusjoner og bedrifter får muligheter til å utvikle seg på linje med det private næringsliv.

- Skissen inneholder videre forslag til satsing på internasjonalisering, skape bedre bedrifter, samt forslag til hvordan en kan legge forholdene bedre til rette for å etablere nye bedrifter.

- Skissen tar også for seg betydningen av vekststimulans framfor passiv næringsstøtte.

Både Norge og fagbevegelsen må passe seg for å være så sterkt engasjert i å bevare gammelt at vi ikke orker å engasjere oss i å utvikle noe nytt.

- Skissen tar også for seg typer av infrastruktur som skal til for å skape industrivekst.

Til slutt peker skissen på betydningen av at industrien tilpasser seg stadig strengere miljøkrav og hvordan likestillingspørsmål vil kunne påvirke industriveksten fram mot år 2000.

Skissen er nok ikke komplett, verken med hensyn til strategi eller virkemidler, men det er der vi er nå. Mye gjenstår, selv om prosjektet formelt skal fases ut ved årsskiftet.

Arbeiderpartiregjeringen har støttet prosjektet på flere måter, også ved å bevilge 1,5 mill. kroner til det for 1987.

Også det offentlige virkemiddelapparatet som Industribanken, Industrifondet og NTNf har støttet arbeidet på ulike måter.

Jeg vil også si at uten aktiv støtte fra Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund og Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, ville det blitt betydelig tyngre å komme igjennom. Det er ingen tvil om at det stiller store krav til vår organisasjon å gå inn i et slikt prosjekt i samarbeid med en så tung organisasjon som Industriforbundet. Hele deres apparat er gearet inn mot industri- og næringsutvikling, mens vi har en lite utviklet helhet på dette området. Jeg tror det ligger betydelige organisasjonspolitiske gevinster å hente om vi satset mer her. Et aktivt faglig engasjement i næringspolitikken ville kunne bringe oss helt i front på et viktig område i forandringssprossen. Vi vil gjennom det bidra til å sikre velferden og legge grunnlag for nye reformer, men det vil også kunne bringe oss i direkte kontakt med arbeidstakere i nye vekstbransjer.

- I en tid hvor sentrale forhandlinger tilsynelatende spiller en mindre rolle i den totale fortjenesteutvikling og i forhold til den totale fordelingen i samfunnet, kan et aktivt næringspolitisk engasjement i alle sektorer virke vitaliserende på vår organisasjon. Det vil gjelde LOs eget system med fylkesorganisasjon og samorganisasjonene, og det vil gjelde forbundene, fagforeningene og organisasjonen på bedriften. Når vi nå tydeligvis går inn i en periode med vilje til nytenking i organisasjonsdebatten, tror jeg vi bør ha med oss i den at vi skal sikre oss en framskutt plass i næringspolitikken og utviklingen av vårt næringsliv på alle plan.

Vi er dessuten en organisasjon som er størst i de fleste sektorer. Vi skulle altså kunne drøfte mye av dette innad med mange av aktørene til stede. Dette trenger vi, her er det store områder hvor samarbeid og fellesinteresser er dominerende. Vi trenger et slikt felles arbeidsgrunnlag som vi kan finne her.

Og, det er mye på gang som ligger innenfor dette arbeidsfelt. Jeg har i dette innlegget konsentrert meg om industrivekst, men innenfor offentlig sektor er det stor aktivitet med sikte på modernisering og effektivisering. Det samme gjelder innenfor servicesektoren og naturligvis innenfor industriområdene. Bedrifts- og etatsutvikling er stikkord. Nå ser det også ut til at det program for videreutvikling av bedriftsdemokrati som Brubakken-komiteen foreslo, kommer. Vår organisasjonsmessige oppgave må være å se alle disse aktivitetene i sammenheng, slik at vår rolle og vårt verdigrunnlag blir sentralt når framtida formes», sa Jan Kr. Balstad til slutt i sitt innlegg.

Dirigenten takket Jan Kr. Balstad for innledningen og ga ordet fritt til debatt.

Debatten:

Gunnar Grimnes, Sekretariatet: – Jeg setter umåtelig stor pris på det arbeid Jan og de andre nedlegger i prosjektet «Norge som industrinasjon». Jeg tror at vi med dette er med på å legge forholdene til rette for en industrifremtid i Norge. Det var nok på høy tid man kom i gang. Det dramatiske fallet i oljeprisen avslørte for all verden at det ikke sto så bra til med norsk industri, dens vekstkraft, konkurranseevne og evne til markedstilpasning. Vi hadde noen sannhetens øyeblikk da oljeprisen sank ned mot ti dollar fatet.

– Men i alle de tankene vi har om utvikling av høyteknologiske produkter, må vi ikke glemme vår tradisjonelle industri. Riktignok må vi innse at en del vil gå tapt på grunn av endrede markedsbetingelser og nye forbruksmønstre. Men mitt poeng er at vi i vår iver etter teknologi og produkter ikke glemmer å pleie og videreutvikle den industrien vi har.

– Dette er egentlig et svært alvorlig spørsmål. Vi har i dag åpenbart problemer med å opprettholde den tidligere forståelse for industrien, som også er en forutsetning for å lykkes som industrinasjon. Vi må igjen få folk til å forstå at det er en sammenheng mellom vårt ønske om høy levestandard og velferd og det behov vi har for å eksportere varer som gir oss inntekter. Det må være produkter som andre land har bruk for, og som de er villig til å betale en pris for.

Dette er egentlig det fundamentale. Folk må oppfatte industrien som noe positivt. Vi må ikke komme dithen at industrien bare forbindes med røyk og miljøproblemer. Jeg nevner dette fordi altfor mange i dag sluker rått de noe lettvinte industripolitiske betraktninger enkelte, og deriblant en del økonomer, lempet på bordet.

– La meg ta ett eksempel: Det går ikke an å si at nå lønner det seg å legge ned den kraftkrevende industrien, og begrunne det med at vi da kan dekke kraftunderskuddet ved å overføre kraften til alminnelig forbruk.

En skulle ikke tro det var sant når slikt fremføres i fullt alvor, for alle må jo forstå at dette ikke gir eksportinntekter og valuta. I tillegg vil tusener på tusener av industriarbeidsplasser gå tapt, og også gi en hel rekke ringvirkninger.

– Det beste svaret på denslags angrep måtte jo være å legge opp til en industripolitikk som sikrer denne utsatte industrien, skaffet fram kraft, og for øvrig legge forholdene til rette for en best mulig utvikling.

– Som dere forstår, er mitt hovedbudskap at vi må verne om det vi har, samtidig som vi satser maksimalt på utvikling av nye, konkurransekraftige industriprodukter, gjerne basert på høyteknologi. Eller kanskje aller helst produkter som kan passe inn i det vi kaller «nisjer» i markedet. Vi skal være klar over at vi er en liten nasjon, med et meget begrenset hjemmemarked. Det kan derfor være all grunn til å forberede seg på markedssituasjoner hvor vår sjanse nettopp ligger i nisjer og raske markedstilpasninger.

– La meg så bare avslutningsvis understreke rentenivåets betydning i den situasjon vi nå befinner oss i. Dagens rentenivå fremmer ikke industriinvesteringer. Det fremmer spekulasjonsøkonomi og pengeflytting, og det budskapet bør vi også ha med oss i den diskusjon vi må ha.

Stein Larsen, Finnmark fylke, ville gjerne spesielt trekke fram én side i debatten om industripolitikk fram mot år 2000 som han mente var undervurdert, og som man i det foreliggende dokumentet ikke gir noe svar på.

– Man kaller det en industristrategi for Norge mot år 2000. Jeg vil kalle det for en industristrategi for sentrale deler av Norge, og for en avfolking av distriktene. Jeg tror at når man skal diskutere industripolitikk, så kan man ikke gjøre det isolert fra den virkelighet vi lever i. Vi lever i et land med en spredt bosetting, – som har en industristruktur som er bygd opp omkring de naturgitte forutsetningene vi har i landet vårt. Det er bygd opp en industri i distriktene som er basert på kraft, fisk i havet og malm som finnes i fjel-

lene. Ut fra dette ressursgrunnlaget har man da bygd opp en del industrisamfunn på Svalbard, i Kirkenes, i Mo i Rana og i mange andre sentrale industristrøk. Det har man gjort fordi en har hatt som politisk målsetting å opprettholde sysselsetting og bosetting i distriktene. Man ønsker ikke et sentralisert Norge.

– Jeg tror at hvis den industripolitikken som er skissert opp i dokumentet blir gjennomført, vil konsekvensen være at den avfolkningen som i dag foregår i distrikts-Norge, kommer til å skyte ytterligere fart. Det man snakker om er en mer rendyrket markedsorientert industri, hvor man legger opp til at privat kapital skal investeres og satses i mer framtidsrettet og høyteknologisk produksjon.

– Jeg tror at den investeringen som eventuelt blir gjort i ny framtidsrettet industri – en industri som fullstendig skal basere seg på hva markedet vil kjøpe – ikke vil bli lokalisert til distrikts-Norge. Av flere grunner.

– For det første er det et tynt befolkningsgrunnlag. Man har arbeidskraft som kanskje ikke er utdannet og klar for å starte opp en slik industri. Jeg tror også at det at man er så få, er et argument mot å etablere industrien, fordi det ikke er attraktivt for den type ledere som skal lede disse bedriftene å etablere seg i distriktene. Jeg tror også at en etablering av ny industri i disse ensidige industrisamfunnene vil føre til at det ikke blir så lett å legge ned den nye industrien når markedet ikke lenger vil kjøpe produktene.

Det er muligens den spredte bosettingen og den spredte industristrukturen vi har som er en viktig årsak til at man har kommet så kort når det gjelder omstilling, dvs. nedlegging av såkalt ulønnsom industri.

– Dersom man planlegger å legge den nye industrien ut til de tynt befolkede distriktene, så vil man få akkurat de samme problemene. En får en kamp i distriktene om å opprettholde den ene nye arbeidsplassen – forsøke å kjempe imot at den nedlegges – fordi man ikke har noe annet alternativ. Det ønsker man å unngå i norsk industri. Det man ønsker er å etablere industri i og rundt de store byene, i de store sentra, hvor det er lett å legge ned industrien når markedet krever det. På slike steder får det ingen sysselsettingsmessige konsekvenser.

Derfor er dette en industristrategi mot distrikts-Norge og for de sentrale strøk av landet.

– Man kan si mye fint om ny teknologi – high-tec, data og EDB – og hevde at det kan etableres i distriktene. Rent objektivt kan en si ja til det, men når man legger opp til at de private skal stå for det hele, vil det ikke bli lagt til distrikts-Norge. Når staten ikke skal ha

ansvaret for å etablere virksomhet i distriktene og overlater det til privat kapital, da vil det aldri bli gjort.

– Jeg vil gjerne peke på en del formuleringer i det foreliggende dokument. Man snakker veldig lett i dag om å redusere næringsstøtten, og det er populært å være imot bønder. Men det er også populært å være imot de store milliardslukene som Sydvaranger, Mo i Rana og Svalbard. Jeg synes, Balstad, at du har snakket altfor lettvtint om reduksjonen av næringsstøtten. Det står i dokumentet at det er urealistisk å få en total avvikling av næringsstøtten, men en reduksjon i næringsstøtten på 2 milliarder er realistisk. Og man sier at det vil berøre ca. 20 000 sysselsatte. Det betyr at man vil gjøre 20 000 personer arbeidsledige – personer som jobber i distrikts-Norge – for det er der næringsstøtten er med på å opprettholde såkalt ulønnsom industri.

– Jeg synes perspektivene her er altfor rendyrket bedriftsøkonomiske. Man åpner ikke for opprettholdelse av industri som baserer seg på distriktpolitiske og samfunnsmessige hensyn.

– I punkt 4,2 i dokumentet behandler man opprettelsen av et næringsdepartement. Spesielt sies det om statsbedriftene: «Et mer sjølstendig og uavhengig organ for statsbedriftene bør vurderes. Organet bør være rammestyrkt og bidra til å øke avstanden mellom den enkelte statsbedrift og det politiske beslutningsnivå.» Hva betyr det? Jo, det betyr at politikerne ikke skal behøve å ta stilling til nedleggelse av den landbaserte virksomheten i Mo i Rana, eller å få på bordet problemet når Norsk Jernverk ønsker å nedlegge 2000 arbeidsplasser. Politikerne skal slippe å ta stilling til ytterligere nedleggelse av gruver på Svalbard. Hittil har det vært en fordel for oss å være statseid når vi har hatt problemer, fordi vi kunne mobilisere et politisk press for å opprettholde virksomheten ut fra andre enn rent bedriftsøkonomiske argumenter. Det man her legger opp til er å ta fra oss den muligheten, og overføre beslutningen i statsbedriftene til de samme organer som man har i privateide bedrifter – styre, bedriftsforsamling osv. Det er et stort tilbakeskritt for oss som jobber på de ensidige industristedene, og som nå har store problemer.

– Det som bør være utfordringen i diskusjonen om en industristrategi, er å ta stilling til hva vi som bor og arbeider i distriktene skal gjøre – vi som jobber i en industri som har store problemer mens man omstiller. Vi kan nemlig ikke leve av alle de fine ordene – omstillinger, utredninger og forskning. Vårt utgangspunkt har hittil vært at vi ønsker omstilling, nyetablering og framtidsrettet industri, men vi ønsker først og fremst å opprettholde arbeidsplass-

sene inntil man i praksis har klart å etablere denne nye industrien. Det er dèr problemet ligger. En må gå fra fint prat til handling, til konkrete bedriftsetableringer i distriktene.

Harald Nilsen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, sa at han, som ansatt i landets største privateide industribedrift – Aker/Norcem – var meget opptatt av det som har skjedd i norsk industri i den senere tid i forbindelse med oppkjøp, fusjoner, o.lign. Ledelsen sier at dette skal gjøre oss sterkere for bl.a. å kunne møte konkurransen og kunne etablere oss i utlandet.

– Som tillitsmann står jeg overfor store problemer når jeg skal ta stilling, spesielt til spørsmålet om internasjonalisering.

Som et eksempel kan nevnes at Aker/Norcems styre og administrasjon har fått 2,5 milliarder kroner for å drive oppkjøp. Jeg formoder at en god del av dette beløpet går til oppkjøp av bedrifter i utlandet. Konsernsjefen har sagt klart og tydelig at når politikerne ikke vil inn i EF, så får vi gjøre det.

Vi tillitsvalgte som sitter i styre og bedriftsforsamling skal ta stilling til dette. Jeg vil selvsagt gjerne tro at de planene de legger fram for oss er troverdige, men vi føler oss usikre når vi skal ta stilling til så viktige saker.

Den kapitalen konsernet har fått råderett over, er kapital som vi alle har bidratt til, og vi vil gjerne kunne få noe igjen også her i landet for å styrke arbeidsplassene våre, og kanskje utvikle nye arbeidsplasser. Dette får vi positive svar på, men jeg er veldig betenkt over det som foregår, og her skulle vi ønske at vi kunne søke råd og hjelp. Jan gjør et ypperlig arbeid, men det er helt klart at denne avdelingen i LO må styrkes. Jeg håper at administrasjonen tar en styrking av avdelingen alvorlig.

– Jan nevnte at vi skulle være med og bidra til en verdiskapning fram til år 2000 på ca. 50 prosent. Det jeg legger i ordet verdiskapning er også å styrke bedriftene, trygge våre arbeidsplasser og få etablert nye. Vi står således overfor store oppgaver, og vi på grunnplanet i bevegelsen har stort behov for hjelp og rettledning når vi som tillitsvalgte skal ta standpunkt til det som foreslås fra ledelsens side.

Arnold Langbråten, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, opplyste at han arbeidet på en bedrift med noe over 50 ansatte, – restene etter fem bedrifter som til sammen sysselsatte 5 000 arbeidstakere. Dette har vært norsk industriutvikling siden 60-åra.

– Det er gledelig at man har satt denne saken på dagsordenen, og

at man nå behandler hva vi skal leve *av*, og ikke bare leve *for*. Det som må være hovedpoenget når det gjelder prioritering fra vår side kan skisseres på følgende måte:

Å sikre sysselsettingen må være det som for oss er det viktigste. Dessuten må man styrke den tradisjonelle industrien. Styrking av den tradisjonelle industrien og spørsmålet om ny teknologi må gå hånd i hånd. Vi må ha sunne og lønnsomme bedrifter som er stand til å gjøre bruk av den nye teknologien.

– Den nyskapningen som nevnes må sannsynligvis foregå via små og mellomstore bedrifter, og det apparatet som skal til for å styrke bedriftene både på markedsføringssiden og når det gjelder forskning og utvikling må styrkes.

– Det sies at det investeres så mye i norsk industri, mens det går nedover med produktiviteten. Dette skjer fordi spekulasjonsøkonomien belønnes. Det hjelper ikke å ha all verdens fine avtaler hvis bedriften plutselig får helt andre eiere som er mer ute etter rask profitt, og som har kjøpt bedriften for å virkeliggjøre sine egne målsettinger. Vi må finne en motvekt mot dette.

– Jeg synes LO burde gå mere inn på de kollektive eierformene. Nå er det slik at folk daglig inviteres til å delta i forskjellige aksjespekulasjoner. Det sitter sikkert også folk her i salen som har kjøpt aksjer i diverse fonds. Ville det ikke vært bedre at vi som fagorganisasjon tar opp den siden av saken.

Gjennom den industrielle utviklingen har man fratatt folk på grunnplanet stadig mer av innholdet i jobben. Jobbene er nå så spesialiserte at alt som er av betydning foregår på et helt annet nivå i bedriften, mens selve skapelsesprosessen er splittet opp.

I dokumentene står det: «Finn ikke opp kruttet på nytt». La oss gå inn for å bruke den nye teknologien, men ikke være redde for å kjøpe den av andre.

– Vi i industriforbundene går inn for å styrke og bevare Oslo-industrien. Folk fra distriktene vil kanskje mene og tro at vi da ødelegger arbeidsplassene i distriktene. Men hva har skjedd hittil? Man har lagt industribedrifter ute i distriktene, og så lagt alt som vedrører utvikling, teknologi og forskning til Oslo-området. Det er mye bedre å gå inn for en omstrukturering av hele dette systemet, hvor vi beholder industriarbeidsplasser i Oslo, og samtidig fører andre – såkalt «fine» yrker ut i distriktene. Hvorfor skal de store industribedriftene ha flere tusen jobber i hovedkvarterene sine her i Oslo? En hel rekke av de funksjonene disse arbeidstakerne har kan flyttes dit hvor bedriften er lokalisert.

– Jeg vil til slutt gi uttrykk for støtte til forslaget om å styrke den avdelingen som jobber med dette i LO.

Jardar Hendricksen, Østfold fylke: – Nå har vi fått på bordet et dokument som en virkelig kan diskutere og engasjere seg i. Det er det jeg ser som det viktigste ved det dokumentet som er framlagt.

– Dette er et verktøy fagbevegelsen skal og bør bruke for å utvikle samfunnet til det beste for flest mulig. Jeg tror det nå er viktig at vi begynner å jobbe seriøst på lokalplanet med det framlagte utkastet. Jeg håper det er mulig å få laget et utkast som vi kan bruke i studiegrupper lokalt, også i samarbeid med bedriftene, slik at man kan vurdere egen bedrifts situasjon i et litt lengre perspektiv. Situasjonen i flere bedrifter er at det har vært manko på investeringer. – Ledelsen har ikke sett langt nok, og resultatet er nedleggelse av bedrifter. Ikke minst på skipssektoren er dette en del av problematikken. Skipsindustrien og verkstedindustrien er jo snart radert ut av kartet, hvis det ikke skjer noe drastisk.

– Det er viktig at man får et felles ansvar, og at vi får reell medinnflytelse og samarbeid i den enkelte bedrift. Vi har dessverre en del mennesker på bedriftsledersiden som ikke har forstått viktigheten av at organisasjonen og bedriften jobber mot et felles mål. Når vi påpeker en del problemer i bedriften, hender det ikke så rent sjelden at vi får til svar at vi ikke skal bry oss. Hvis slike holdninger får råde grunnen, er bedriften dødsdømt.

– Der hvor det virkelig finnes skikkelige samarbeidsforhold, der er det også utvikling. Industrien skal jo egentlig betale hele utviklingen av landet vårt – det er den som skal skape veksten, men her begynner vi faktisk å komme i bakevja når det gjelder lønninger. Da kan vi tenke oss hvilke muligheter vi har til å beholde kvalifisert arbeidskraft.

– Jeg synes det var hyggelig at Regjeringen klarte å takle jordbruksoppgjøret såpass godt som de gjorde. Imidlertid kommer det stadig også andre pressgrupper, som egentlig ikke bryr seg om noe felles ansvar overfor utenriksøkonomien, og det gjør meg noe betenkt. Hvis ikke Regjeringen klarer å stå imot de enkelte pressgrupper, mister Representantskapets vedtak i forbindelse med tariffrevisjonen i år sitt grunnlag.

– Det er veldig vanskelig å motivere arbeidskamerater til moderasjon og måtehold når en ser hvordan enkelte grupper suverent viser forakt for de samme synspunktene. Grupper som fra før av er høytlønnsgrupper.

– Hvis landet vårt skal få en ekspansiv industri, så må vi ha dyktige mennesker til å jobbe der, og da må vi også kunne betale konkurransedyktige lønninger. Dette begynner nå å bli noe av et problem. Jeg ser fram til å få Industriforeningen også på lokalplan

ned på banen og være med i diskusjonen om vår egen industri. Jeg har hittil ikke kunnet spore noen aktivitet på det nivå, men i Fredrikstad prøver vi nå å utfordre dem til å være med. Vi har tenkt å legge opp til et møte for å behandle det dokumentet som er framlagt her, og hvor Jan skal delta. Der skal vi også invitere industriledere og representanter fra Industriforeningen. Dette må nå etter mitt syn være den rette veien å gå. Vi har de samme problemene – vi skal ha trygge arbeidsplasser – og det tilsier også at vi er konkurransedyktige.

– Når det gjelder ny teknologi, så er jo noe av problemet at det reduserer arbeidsplassene. Da blir utfordringen vår at vi forsøker å skape nye arbeidsplasser. Dette er også en stor samfunnsoppgave. Det er pekt på at ytelsene fra samfunnet skal reduseres og omplasseres, men dette må gjøres med varsomhet. I den anledning er jeg enig med den representanten som pekte på problemene i distriktene. Vi har imidlertid også en del problemer i tettstedene.

– Miljøkrav og energipolitikk er også viktige temaer. Vi kan ikke leve av miljøvern alene, men miljøvern kan også skape arbeidsplasser. Skauen er nå i ferd med å dø rundt oss på grunn av forurensning. Det blir påstått at vi ikke har råd til å rense, men jeg tror at på lengre sikt er fantasien så stor at rensing kanskje kan gi avfallsprodukter som kan benyttes positivt, i stedet for bare å ødelegge.

– Jeg håper at vi ikke kommer dithen hvor vi sier at industripolitikk er distriktsfiendtlig eller at det er å gå kapitalens ærend. Vi vet at hvis vi ikke klarer å svare på de utfordringene som kommer utenfor vårt lands grenser, og som har stor innflytelse på vår situasjon, så «detter vi av lasset». Alle undersøkelser som er foretatt viser at vi faktisk er i ferd med å gjøre det. Vi trenger derfor engasjement, og jeg håper vi kan få materiale vi kan bruke på lokalplan for å få til en positiv diskusjon om dette tema.

Dirigenten, Ole Knapp, konstaterte at det ikke var flere representanter igjen på talerlisten, og Jan Kr. Balstad fikk ordet til en oppsummering av debatten.

Jan Kr. Balstad: – Først vil jeg gi uttrykk for at denne debatten egentlig føyer seg inn i en større sammenheng. Ved de høve jeg har hatt anledning til å drøfte disse spørsmålene med tillitsvalgte, sitter jeg igjen med det hovedinntrykk at alle føler at dette er viktige problemer.

– Gunnar Grimnes slo vel kanskje an tonen og sa en hel del ting jeg uten videre er enig i. Jeg føler imidlertid et visst behov for å

understreke litt nærmere noe av det han var inne på. Han nevnte at det dramatiske fallet i oljeprisene gjorde at vi fikk øynene opp for hva som var i ferd med å skje. – Dette er selvsagt riktig. Men hvis vi ser på den underbalansen vi fikk i 1986 i vårt forhold til utlandet, så representerte oljeprisfallet bare 50 % av dette. Resten skrev seg fra ubalansen i den landbaserte økonomien. Det understreker bare betydningen av det vi snakker om.

– Jeg er helt enig i at utgangspunktet for vårt arbeid må være det næringslivet vi har. Vi må jo ikke «kaste ungen ut med badevannet». Jeg synes også det Grimnes var inne på når det gjaldt kraftkrevende industri og energipolitikken i sammenheng med dette prosjektet, har gitt en interessant innfallsvinkel.

– Det engasjementet vi har hatt i de siste månedene i forhold til energimeldingen, er langt mer grunnleggende og godt strukturert enn hva jeg kanskje fra tid til annen har vært med på i andre slike sammenheng. Her har vi både opptrådt selvstendig som organisasjon og i fellesskap med Industriforbundet på de områdene vi har vært enige om, og jeg tror at det har gitt våre synspunkter større slagkraft.

Det som ble påpekt om rentenivåets betydning, er selvsagt riktig. Det er faktisk slik i dag at store deler av vår industri ikke makter å innfri de forventninger til fortjeneste som 10 % prisstigning i vårt land krever.

– Jeg kan ikke helt dele Stein Larsens synspunkter om at dette er et dokument som er imot distrikts-Norge. Snarere tvert imot. Jeg føler det slik at den aller største forutsetningen for å gjøre en innsats for distrikts-Norge, er at vi har et sunt og lønnsomt næringsliv. Det er bare gjennom det vi kan bygge opp et sterkt fellesskap som kan ta vare på de distriktpolitiske perspektivene, som etter mitt skjønn også ligger i dette dokumentet.

– Jeg hadde i helgen anledning til å være til stede i Sulitjelma ved 100 års-jubiléet for gruvedriften – en gruvedrift man antagelig nå ser slutten på. Det jeg synes er interessant og spennende, og som jeg berømmer Sulis-samfunnet for, er at de aldri overlater til storsamfunnet å finne ut hva de skal drive med når gruva er tom. De mener at dette må de i stor utstrekning sjøl ta ansvaret for. De har derfor jobbet hardt med å legge forholdene til rette for ny næringsvirksomhet i Sulis. Jeg skulle virkelig ønske at den pakken for Sulis som nå er under utvikling i Industridepartementet, og som vil være en støtte til det arbeidet som Sulis sjøl har gjort, blir virkelig gjort. Dermed kan kanskje dette lokalsamfunnet – som har vært ensidig basert på gruvedrift – komme til å fostre mang en databehandler i åra framover.

Ved 100-årsjubileet var Sulis opptatt av framtida og hvordan de skulle sikre bosettingen der oppe. De hadde ambisjoner om å ta i bruk ny teknologi i stort monn.

– Når det gjelder spørsmålet om trygghet, så tror jeg for min del at den største tryggheten et lokalsamfunn kan få, er akkurat slik jeg opplevde situasjonen i Sulis, nemlig at man står sammen om å sikre næringsgrunnlaget med det de selv mener å besitte.

– Enkelte har vært inne på omstruktureringen av norsk næringsliv – oppkjøp, fusjoner, fisjoner og internasjonalisering – og det er et vanskelig område. Vi hadde for ikke så lenge siden en konferanse med 30–40 tillitsvalgte fra flere forbund. De som kom fra bedriftene her representerte over 100 000 industriarbeidsplasser. Vi drøftet nettopp hvordan vi skal forholde oss til de forandringene som nå skjer ute i næringslivet. Jeg tror oppfølging her er viktig. Det er riktig som det ble påpekt, at mange tillitsvalgte føler seg overkjørt i en del av denne prosessen. På den annen side er det sannelig også tillitsvalgte som handler dette på en usedvanlig fin måte. I den anledning har jeg lyst til å nevne ett eksempel: Noen av dere har sikkert hørt snakk om Horten Industripark. Det er kanskje en tragedie som ligger bak at et stort skipsverft blir lagt ned. Men når det nå engang skjedde, er det spennende å se hvilken iver og kunnskap tillitsvalgte legger for dagen i å bygge opp noe nytt på ruinene av det gamle.

– Det som er vårt problem i denne sammenheng, er at vi har mange bransjer som trenger struktur-rasjonalisering for å overleve. Mange av våre bransjer møter i dag de ny-industrialiserte landene på verdensmarkedet med sitt kostnadsnivå, og våre bedrifter skal betjene vårt. Det er åpenbart en utfordring til det arbeidet vi her snakker om.

– Borgerlig politikk fra 1981 til i fjor har antagelig forandret Norge mer dramatisk enn vi er klar over. Hvorfor har vi aldri fått diskusjon om «Løntagerfond» og om økonomisk demokrati, på samme måten som våre venner i Sverige og Danmark. Det må ha noe med vårt eget økonomiske demokrati å gjøre. I løpet av disse få årene mener jeg å kunne registrere at borgerlig politikk har sveket dette grunnlaget. Derfor tror jeg det vil være riktig at vi også i Norge setter dette på dagsordenen.

– Når det gjelder Arnold Langbråtens innlegg, så deler jeg hans synspunkter fullt ut. Jeg synes ikke det er noe motsetningsforhold, men tvert imot viktig, at vi både styrker næringsvirksomheten i industrien i bymiljøene og i distrikts-Norge. Det er to sider av samme sak.

Jeg var forleden dag til stede på et møte mellom industriministeren og representanter for noen investorer som ville satse på et moderne trykkeri i Horten Industripark. Flere aviser har lansert dette som en ny Murdock-avis i Norge. Under møtet, hvor også Grafisk Forbund var til stede, kunne jeg konstatere at det var et forbund som ikke var redd for ny teknologi. Jeg tror også dette gjelder langt ut over Grafisk Forbund. Jeg tror vi i norsk fagbevegelse er godt rustet til å ta opp og møte de utfordringer som ny teknologi bringer med seg.

– Helt til slutt vil jeg peke på én ting Jardar Hendricksen var inne på – for å understreke betydning av det. Det dokumentet som foreligger, og som vi har kalt for en skisse, kan utvikle seg til å bli et verktøy. Det er jo det vi håper på. Et dokument utviklet på sentralt plan, enten det nå er i Folkets Hus eller i Indekshuset, får aldri noen særlig betydning før det blir mobilisering omkring disse spørsmålene i bedriftene og i lokalsamfunnene.

– Jeg føler at det er der utfordringen til oss står akkurat i dag.

Dirigenten takket Jan Kr. Balstad for oppsummeringen, og foreslo at Representantskapet tok innledningen, debatten og oppsummeringen til etterretning.

Dirigenten fikk full tilslutning til sitt forslag.

ETTERMIDDAGSMØTET

begynte kl. 14.30.

Dirigenten, *Ole Knapp*, opplyste at en startet ettermiddagsmøtet med et jubileum. – Det er i år 20 siden vi fikk Kollektiv hjemforsikring, og i den forbindelse har vi direktøren for Samvirke og en rekke av hans medarbeidere til stede i salen. Vi ønsker dem alle hjertelig velkommen til representantskapsmøtet.

– Vi vil nå få et program som består i: Først et innlegg av LOs hovedkasserer, *Svein-Erik Oxholm* – deretter av Arthur Svensson formannen i Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund – det forbundet som sto først i kampen når det gjaldt innføring av Kollektiv hjemforsikring. Deretter vil direktør Thor Andreassen fra Samvirke holde et innlegg, for så å avslutte med et innlegg av LOs fungerende leder, *Leif Haraldseth*.

Dirigenten ga ordet til

Svein-Erik Oxholm, som sa følgende:

– Når vi nå bryter rutinen i vårt møte og legger inn dette spesielle programmet, er det fordi vi vil markere et jubileum. Det var 1. januar i år 20 år siden Kollektiv hjemforsikring ble iverksatt. For de fleste av oss som er samlet her er denne forsikringen blitt en selvsagt del av vår hverdag, så selvsagt at vi kanskje knapt vet at vi har den. Nettopp det er kanskje beviset på hvor god og akseptert ordningen i dag er.

Et godt bilde av situasjonen er også det faktum at Norsk Musikerforbund på sitt landsmøte i mai i år – mot 1 stemme – vedtok å slutte seg til ordningen. Med unntak av forbundene i jernbanesektoren, som har eget forsikringsselskap, er dermed alle LO-forbund med i Kollektiv hjemforsikring.

Vi ønsker Norsk Musikerforbund hjertelig velkommen også til den delen av familien.

Jeg skal nå si litt om hvordan Kollektiv hjem ble til og hvordan den har utviklet seg i 20 år.

På LOs kongress i 1965 ble Kollektiv hjemforsikring utførlig behandlet, og klarsignal for det videre arbeid ble gitt. I sitt foredrag sa LOs daværende formann, Parelus Mentsen, blant annet, etter å ha beskrevet forslaget om Kollektiv hjemforsikring i detalj:

«Det må vel utvilsomt kunne slås fast at LO så vel som NKL har store felles interesser på det forsikringsmessige område. Begge organisasjoner representerer folkebevegelser i videste forstand. Disse felles interesser må derfor forsøke å dekke de behov som foran er nevnt overfor de stadig sterkere krav om å finne fram til hensiktsmessige og billige former for kollektive forsikringer.»

– Han tok så opp til avstemming forslaget om å godkjenne LOs inntreden i Samvirke med en 45% eierandel, slik dette var forhandlet fram til avtale i desember 1964.

Det var enstemmig tilslutning fra Kongressen.

– På sitt 12. ordinære landsmøte 20. – 25. september 1965 vedtok Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund å etablere Kollektiv hjemforsikring. Avtalen mellom forbundet og Samvirke ble underskrevet av daværende formann, Anker Nordtvedt, og direktør Kjell Holler 15. juni 1966, og fra 1. januar 1967 var vi i gang. I Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund oppstod det sterk strid om ordningen. Arthur Svensson vil si mer om den. Det jeg kan slå fast er at vi fant praktiske løsninger på kravet om reservasjonsrett, som Høyesterett påla oss, og at forbundene har sluttet seg til i tur og orden.

I dag er ca 640 000 LO-medlemmer med i Kollektiv hjemforsikring.

Det har vært omfattende diskusjoner etter hvert som forbundene har behandlet tilslutning til Kollektiv hjemforsikring utover på 70- og 80- tallet. Men selv om debatten innad har vært livlig, så har dette skjedd internt i organisasjonene. Kritikken fra forsikringsbransjen og den borgerlige presse har forstummet etter stormløpet i starten.

Jeg vil ikke her gå inn på detaljer i hva Kollektiv hjemforsikring dekker. Det kjenner dere, eller kan gjøre dere kjent med ved å lese brosjyrer og vilkårshefter. En side vil jeg imidlertid trekke fram. Det er at premien er satt slik at de over 75 år dekkes av det de yrkesaktive betaler. Dette kommer i dag over 46 000 til gode med det vi kaller honnørforsikring. I de fleste forbund er det også slik at kontingentfritatte medlemmer under 75 år dekkes av forbundet.

Denne måten å utøve solidaritet på er en av de sterkeste sidene ved Kollektiv hjemforsikring.

– Det er drevet forskning rundt beslutningsprosessen ved innføringen av Kollektiv hjemforsikring. Vi får si oss fornøyd med den karakter vi her får. Etter at ordningen var godt etablert tidlig på 70-tallet, har vi svinget mellom 22 – 31 skader pr. 1000 forsikrede pr. år. Den gunstige utviklingen vi har hatt i skadehyppigheten siden 1979 er med på å muliggjøre den lave premien. Skaderesultatet i 1986 var så godt at vi fra 1. juli 1987 til 1. juli 1988 fortsetter med uendret premie. Dette adskiller seg fra annen skadeforsikring, hvor utviklingen har vært den stikk motsatte de siste år. I 1986 hadde vi totalt 18 900 skader. Totalt er vi oppe i omlag 200 000 skader i disse 20 årene.

Økningen i de årlige utbetalingene henger naturligvis sammen med at stadig flere er blitt med i ordningen, men avspeiler også at vi bevilger oss en stadig høyere materiell levestandard. I tillegg til at forbruket generelt har økt med ca. 30 – 35% i sammenlignbare priser, har forbruket forskjøvet seg slik at mer går til f.eks. anskaffelse av kapitalvarer. Denne andelen av gjennomsnittsforbruket har økt fra ca. 37% i 1967 til ca. 45% i 1986.

Når det gjelder de nominelle tallene for premierejusteringene kan vi slå fast at fra 1967 til og med 1972 var premien hele tiden kr 30,-. At vi lyktes med dette i startfasen bidro sterkt til at den øvrige bransjens storm mot oss falt så fort sammen. Påstandene om uansvarlig lav premie holdt ikke stikk.

I disse 20 årene har forholdet mellom de ulike skadetyper endret seg. Andelen av brannskade er redusert, mens tyveri har økt

kraftig. Dette er nyttig å vite når vi skal vurdere hva slags skadeforbyggende tiltak som er aktuelle.

Resultatet for 1986 viser følgende: Med en fondsavsetning dette året på ca. 21 millioner var det naturlig å fortsette med uendret premie. Dette ble vedtatt av Fellesutvalget i mai i år. Fellesutvalget ledes av LO og har representanter fra alle forbund som er med i Kollektiv hjem og Grunnforsikringen. Det er dette organet som bl.a. behandler alle vilkårsendringer og fastsetter premien. Det som tilfaller Samvirke er den avtalte administrasjonsavgiften på 12,5% av årlig premie. Dette går til skaderegulering, informasjonstiltak og det arbeid som gjøres på beregninger og vurderinger av ordningens utvikling.

I 1986 var premieinntekten 148 millioner kroner og skadeutbetalingene 112 millioner.

De totale tall for perioden 67 – 86 viser en premie på 848 millioner. En etterbetaling på 11 millioner i et spesielt skattetungt år er også tatt med, men det er egentlig å betrakte som premie, slik at samlet premie dermed utgjør 859 millioner.

Inkludert renteinntekter på 19 millioner, er de samlede inntektene 878 millioner kroner ved utgangen av 1986. Av dette har 693 millioner gått ut i erstatninger til LO-medlemmene, 114 millioner er gått til administrasjon og 71 millioner er satt av i fonds. En fondsavsetning på nesten 50% av årspremien må betraktes som meget god.

Dette er store tall, og her aner vi hvilke økonomiske og sosiale verdier våre medlemmer er tilført.

Vi skal huske at i dag er en individuell hjemforsikring av vanlig størrelse omlag dobbelt så dyr som Kollektiv hjemforsikring. Vi har også med vår ordning forbedret hjemforsikringsvilkårene i hele bransjen, og på den måten tilført alle forbrukere økt trygghet, samtidig som vi har presset prisene.

Uten å tallfeste det helt nøyaktig, kan vi slå fast at den fordel de LO-organiserte har fått, beløper seg til flere hundre millioner kroner over disse 20 årene.

Selv YS, som lenge argumenterte mot det de kalte «tvangsforsikring», har laget noe de kaller kollektiv hjemforsikring. Den er imidlertid svakere i ytelser, høyere i pris, og ikke mer kollektiv enn at det er individuell tilslutning.

I Sverige har fagbevegelsen fra 1983 satset på Kollektiv hjemforsikring. De fikk også sin debatt og sin Høyesterettssak, som de vant i mai i år. Nå står forbundene i Sverige i kø for å få etablert ordningen.

– Lørdag 11. mai 1968 brant en av de store arbeiderboligene til Hadelands Glassverk ned til grunnen. Denne store skadesaken, som i et sveip rammet 47 mennesker, ble en prøve på hva det nye produktet var verdt. Vi kan i dag slå fast at Kollektiv hjemforsikring besto denne prøven – at vi har styrket og utviklet ordningen, og har skapt noe som er enestående i moderne forsikring i verdensmålestokk.

– Arthur Svensson vil nå fortsette med et tilbakeblikk på den kampen Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund sto i spissen for, som det første forbundet som iverksatte Kollektiv hjemforsikring, sa Svein-Erik Oxholm, og ga ordet til *Arthur Svensson*.

Arthur Svensson: – Representantskapet har nettopp hørt Svein-Erik Oxholms orientering om hvordan kollektiv hjemforsikring oppsto og om hvordan denne forsikringsordningen har utviklet seg til fordel for de fagorganiserte.

I dag oppfattes kollektiv hjemforsikring som et selvsagt område for fagbevegelsen å arbeide med. Kollektiv hjem og det administrative opplegg ordningen bygger på er fullt ut akseptert, ikke bare i fagbevegelsen, men i konkurrerende organisasjoner og også i hele forsikringsnæringen. Men en opplevde helt andre tilstander i vårt forbund og i fagbevegelsen for øvrig for 20 år siden etter at Kjemisk Forbund som det første LO-forbundet hadde vedtatt å inngå avtale om kollektiv hjemforsikring.

Innføring av kollektiv hjemforsikring ble en viktig begivenhet for vårt forbund. Denne saken har preget forbundet gjennom en årrekke, både ved at uvanlig mange medlemmer var opptatt av den, ved at foreningene ofret mye oppmerksomhet på behandling av saken, og ved at saken krevde mye tid og arbeid av forbundets sentrale tillitsmenn og øverste organer.

Kollektiv hjemforsikring skapte stor strid, jeg vil legge til, en brutal strid.

Det var en resolusjon mot landsmøtevedtaket i 1965, vedtatt av en av forbundets avdelinger på Sørlandet, som la grunnlaget for denne striden. Maken til mediafokusering har vi knapt opplevd hverken før eller siden, og den borgerlige presse utnyttet begjærlig situasjonen.

Forsikringsordningen og fagbevegelsens behandlingsmåte ble diskutert både i avisenes leserbrevspalter og i større innsendte kommentarartikler. Avisene deltok også selv i debatten gjennom lederartikler og andre redaksjonelle kommentarer. At arbeiderpressen brakte referater fra fagforeningsmøter var en jo vant med,

men nå ble møtene utførlig referert og kommentert også i den borgerlige pressen. Det siste gjaldt selvsagt de møter som gikk imot den kollektive hjemforsikringen og/eller kritiserte den sentrale ledelsen for behandlingen av saken. Selv vi som deltok i denne striden synes i dag, når vi ser tilbake, at dette var brutalt.

– Hva sto striden om? Egentlig var det en kamp om fagbevegelsens rett til selv å bestemme hva den skulle arbeide med. De borgerlige avisene fremstilte saken slik at Kjemisk Forbund ville forsøke å tvangspålegge medlemmene å tegne en bestemt forsikring i et bestemt selskap, der fagorganisasjonen hadde visse økonomiske interesser. At dette skjedde med forsikring er et paradoks, for nettopp forsikring har vært hjertebarn i fagbevegelsen fra den første spede start. I virkeligheten hadde vårt forbunds landsmøte på vanlig organisasjonsmessig måte vedtatt å opprette en ny forsikring for medlemmene på samme måte som en hadde fått i stand andre forsikringsordninger tidligere. Forskjellen lå i at mens tidligere forsikringsordninger hadde blitt administrert av forbundets kontor, hadde en nå latt Samvirke ordne den siden av saken.

Det var åpenbart andre forhold som lå bak. Forsikringsbransjen og kapitaleierne bak denne var redd for at en trygg, beskyttet, nedstøvet virksomhet som ga gode inntekter, skulle bli åpnet og avdekket. På denne bakgrunn kan vi forstå at forsikringsnæringen lot den borgerlige presse gå ærend for seg, og at sogar enkelte forsikringsselskaper gjorde forsøk på å bidra til å styrke opposisjonen mot forbundets vedtak.

Med de interesser som var truet fikk saken politiske dimensjoner. Konservative krefter forsvarte kapitalen og det bestående. Forsikringstakernes behov og muligheter for billigere og bedre forsikringer var uinteressante.

I februar 1967 ble saken brakt inn til behandling i Oslo byrett for å få rettslig prøvet om landsmøtevedtaket i Kjemisk var ugyldig. Det sier seg selv at en i vårt forbund og i den øvrige fagbevegelsen i utgangspunktet mente det var uhørt at en rettsinstans skulle overprøve et landsmøtevedtak. Den 1. mars 1967 ble det avsagt dom med en meget sensasjonell slutning. Dommen fastslo at landsmøtevedtaket i Kjemisk Forbund var ugyldig og tok utgangspunkt i at fagorganisasjonens hovedoppgave var å ivareta arbeidstakernes interesser overfor arbeidsgiverne. Så fikk vi altså oppleve at en rettsinstans gjennom en domsavsigelse ville begrense fagbevegelsens virkeområde til lønns- og arbeidsvilkår. I dag ser vi kanskje klarere enn noen gang hvor meningsløst dette er. Selvsagt ble dommen anket inn for Høyesterett. Høyesterett underkjente byrettens dom om at landsmøtevedtaket var ugyldig, men begrenset vår

handlefrihet gjennom å pålegge oss å innføre reservasjonsrett for medlemmene.

Det er klart at Høyesterettsdommen også var et sjokk for fagbevegelsen. Mann og mann i mellom i arbeiderbevegelsen ble det snakket om «politisk dom» eller «klassedom». Dommen skapte motreaksjon i fagbevegelsen, forståelsen vokste og støtteerklæringer begynte å komme inn.

– Svein-Erik Oxholm har ved begynnelsen av dette møtet redegjort for hvordan den kollektive hjemforsikringen har utviklet seg i sin 20-årige historie. Det hersker vel ingen tvil om at ordningen har vært til stor gagn for de fagorganiserte og at vedtaket i Kjemisk Forbund for 20 år siden var framsynt og riktig. I fagbevegelsen har vi tradisjon for solidaritet og fellesskap, som ikke minst består i å yte hjelp og bistand til kamerater som trenger det. Forsikring er jo i sin opprinnelse og slik vi har praktisert den i fagbevegelsen, solidaritet i praksis. Kollektiv hjemforsikring har brakt forsikrings-tanken nærmere sin opprinnelse.

Men fagbevegelsen har fortsatt uløste oppgaver på forsikringsområdet. Vårt landsstyre har i en uttalelse pekt på forhold som ikke bare er en oppgave for Kjemisk Forbund, men for den samlede fagbevegelsen.

Fagbevegelsen må prioritere løsningen av avtalefestede forsikringsordninger som sikrer de ansatte økonomisk trygghet ved ulykker og yrkessykdommer som oppstår i arbeidslivet.

Det er fortsatt store ulikheter i økonomisk og sosial trygghet mellom forskjellige arbeidstakergrupperinger. Ulikhetene gjør seg gjeldende for livs- og ulykkesforsikringer, og særlig pensjonsforsikringer.

Kravet om en lavere pensjonsalder vil øke behovet for kompensasjonsordninger som kan sikre økonomisk trygghet i pensjonstilværelsen. Selv om Folketrygden fortsatt må være grunnpilaren i vårt trygdesystem, er det tvingende nødvendig for fagbevegelsen å arbeide for en samlet plan for større sosial likhet og større økonomisk trygghet for de fagorganiserte. Jeg er ikke særlig i tvil om at dette vil bety nye utfordringer for fagbevegelsen for i fellesskap å finne de riktige forsikringsmessige løsninger. Vi må sette oss nye djerpe mål på dette området, sa *Arthur Svensson*.

Adm. direktør i Samvirke, *Thor Andreassen*, holdt deretter følgende innlegg i anledning jubileet:

– 20 år er et stort jubileum for en forsikringsordning. Kollektiv hjemforsikring hadde stormfulle barneår, men har etterhvert

vokst opp i ro og harmoni. I dag kan LO og Samvirke som foreldre slå fast at barnet er skikkelig voksent og bare gir foreldrene glede.

Det er langt fra alle forsikringsprodukter som utvikler seg så positivt, og derfor er 20 år med kollektiv hjemforsikring en viktig milepæl som det er all grunn til å markere.

Skulle jeg i korte vendinger si hva som særpreger kollektiv hjemforsikring, må det bli følgende:

For det første:

– Den økonomiske og sosiale trygghet ordningen gir. Kollektiv hjemforsikring er en sosial reform som virkelig har nådd de som trengte den. Jeg tror ikke vi ennå er klar over hvor mye dette har betydd.

For det andre:

– Kollektiv hjemforsikring er en sterk forenkling og forbedring av hjemforsikring.

For det tredje:

– Kollektiv hjemforsikring er blitt et levedyktig produkt fordi de forsikrede har sterk medbestemmelse over vilkår og økonomi.

For det fjerde:

– Innføringen av skadeutvalg, der de forsikrede selv regulerer skader, noe som har vært en nyttig erfaring å ta med.

– Dere tillater sikkert at jeg blir litt personlig i denne saken. Både i min tid i LO, og særlig i Jern og Metall, var kollektiv hjemforsikring en av de viktigste arbeidsoppgaver jeg var opptatt med. Det å skape rasjonelle administrative rutiner krevde store omlegginger i forbundene, og den praktiske håndtering av reservasjonspørsmålet utløste en modernisering og satsing på EDB-løsninger, som etter 60-årenes standard var av det beste som ble skapt her i landet på den tid.

Det bildet Arthur Svensson har gitt kan også beskrive den situasjon som de forbund som kom med senere opplevde. Det ble mange møter, mange avispolemikker og stadige diskusjoner og svar på resolusjoner og uttalelser. Men striden skapte et samhold i organisasjonen som var positivt, og vi registrerte nesten med undring hvor fort den opprørte kritikken fra deler av pressen og fra forsikringsbransjen for øvrig forstummet. I dag roser alle ordningen. Særlig frittalende er de andre selskapene når de skal vise utlandet at norsk forsikringsnæring er nyskapende og effektiv. Da er kollektiv hjemforsikring det beste eksemplet.

Forsikringsteknisk er kollektiv hjemforsikring vellykket. At forbundenes medlemsregistre også er registre over de forsikrede, betyr at kostnadene kan holdes nede, og at medlemmet som er forsikret har nær kontakt med oss gjennom sitt eget fagforbund. Det er naturligvis slik at det er lettere å ta opp synspunkter eller klager med sine lokale tillitsvalgte. Disse kan med organisasjonenes autoritet og tyngde nå fram til oss på beste måte. Kollektiv hjem er derfor et levende og forsikringsteknisk sterkt produkt som stadig påvirkes av den enkelte som er forsikret.

Oxholm og Svensson har snakket om den økonomiske og sosiale sikkerhet ordningen gir. Også for forsikringsselskapet er dette vesentlig. Forsikring skal på sitt beste så rimelig som mulig gi økonomisk dekning og garanti mot sosiale tragedier til de som tilfeldig og uforskyldt rammes av ulykker. La meg nevne noen tall fra en undersøkelse i Kjemisk og Jern og Metall i 1968, hvor 17 større brannskader ble analysert. Disse brannskader berørte i alt 33 husstander. Undersøkelsen viste at 8 av disse husstander hadde ingen forsikring i det hele tatt tidligere, 11 husstander var underforsikret med mer enn 50%, 8 husstander var underforsikret med mellom 50 og 10% og bare 6 husstander var ikke underforsikret eller underforsikret med under 10%. Statistikken viser at medlemmene faktisk bare hadde forsikret vel 50% av sitt innbo og løsøre på individuelt grunnlag. De nevnte 33 husstander fikk takket være kollektiv hjemforsikring en mererstatning på vel kr 800 000,-, et beløp som de ville ha tapt hvis ikke kollektiv hjemforsikring var kommet. I tillegg til det fikk de ca. kr 100 000,- i mererstatning ved at man ikke har samme strenge selvassuransbestemmelser her som ved individuelle forsikringer. Tar vi hensyn til dette og enkelte andre forhold, kan vi trygt slå fast at medlemmene av Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund og Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund i 1968 sparte 900 000 kroner på de 33 skadeoppgjørene, og vel og merke: Dette oppnådde de til en meget lav premie sammenlignet med det de måtte ha betalt om de skulle skaffet seg tilsvarende dekning på vanlig måte.

At Kollektiv hjemforsikring er blitt vellykket er ikke alene fordi Samvirke er teknisk dyktig – men fordi forsikringstakerne gjennom sine tillitsvalgte i forbundet har sterk medstemmelse over vilkår og økonomi. Gjennom Fellesutvalget og de to underutvalgene – ett for liv og ett for skade – har fagforbundenes og LOs representanter bygd opp en stor grad av kunnskaper om vanskelige og detaljerte spørsmål. De har dokumentert at forsikring kan åpnes og forenkles og gjøres forståelig for den vanlige forsikringstaker. Vi

bør legge stor vekt på denne erfaringen i det fremtidige arbeid vi skal drive innen andre forsikringsområder.

Skadeutvalgene har vært nevnt før i dag, og de gjør et viktig arbeid. Like viktig er det arbeid som forsikringsutvalgene gjør. Disse har på tusenvis av arbeidsplasser spredt kunnskaper om forsikring blant de fagorganiserte, og gitt LOs medlemmer et bedre grunnlag å stå på når det gjelder å vurdere forsikringsbehov og de økonomiske og sosiale realiteter som da skal veies og måles. Vi vil fortsatt legge stor vekt på dette arbeidet, og vil gjøre vårt for at forsikringsutvalg og forsikringskontakter skal få den informasjon og opplæring som kreves for å yte riktig service til medlemmene på arbeidsplassene. Dette er jo i realiteten en meget viktig faktor i den informasjons- og demokratiseringsprosessen fagbevegelsen ønsker å skape innen forsikring.

Det er mange momenter som kunne trekkes fram spesielt, men tiden tillater bare noen korte glimt.

– Vi administrerer i dag kollektiv hjemforsikring for 12,5% av inngående premie. Vår gjennomsnittlige administrasjonsprosent er ca. 27, og vi vet at for individuelle hjemforsikringer er administrasjonsprosenten over 40. Her ser vi hva gode kollektive løsnings kan gi.

De produktforbedringene som kollektiv hjemforsikring har gitt, er viktige. Her vil jeg fremheve lav egenandel, nyverdiprinsippet ved gjenanskaffelse og ordningen med ubegrenset forsikringssum – dvs. at det som på skadeøyeblikket er innboets verdi er dekket.

I disse tider kan det også være på sin plass å slå fast at kollektiv hjem har ens premie for hele landet, og at problemene med ulike lokale premienivåer dermed unngås. Med forsikringsbransjens jakt på god risiko og oppsplitting av kundene i stadig mindre risikogrupper, er nettopp kollektiv hjem eksemplet på hva forsikring kan og bør være.

Vi har også brutt barrierer med vår skadenemnd, hvor forsikringstakerne har flertall og fatter bindende vedtak for Samvirke, mens forbrukeren fritt kan føre saken videre om nødvendig med den rettshjelpdekning som ligger i kollektiv hjemforsikring.

Fra Samvirke forsikring takker vi LO og forbundene for det arbeid som er lagt ned i kollektiv hjem. På mange måter har dette skapt Samvirke slik det i dag er. Vi står nå midt oppe i store endringer i forsikringsnæringens plass og rolle i samfunnet. Jeg skal ikke trekke fram detaljer i dette her, men bare peke på at våre eierorga-

nisasjoner også berøres av det som nå skjer. Vi vet at eierorganisasjonene også følger utviklingen på dette området. Av og til blir vi litt ensomme på banen i forhold til å forsvare det vi mener er våre kunders interesser som forbrukere. En engasjert og aktiv fagbevegelse kan trenge for at vi skal være det redskap våre eiere vil. Sammen er det vårt mål å lage gode, billige og forbrukervennlige forsikringer for folk flest. Der skal vårt engasjement være. Kollektiv hjem bekrefter hvor godt resultatet blir når vi lykkes.

– Vi gratulerer LO og forbundene med kollektiv hjemforsikring i 20 år og ønsker lykke til framover.

Thor Andreassen overrakte til slutt en gave fra Samvirke til LO og forbundene i anledning jubileet. – Dette maleriet heter egentlig «Kunstnerisk frihet», men jeg vil kalle det «Frihet til å være realistisk» – til å se det vesentlige i det vi arbeider med og for. Det er laget av Rolf Groven i forbindelse med et meget viktig jubileum som snart skal gå av stabelen, sa Thor Andreassen.

Den siste som holdt innlegg i forbindelse med jubileet var LOs fungerende leder, Leif Haraldseth:

– Orienteringene som er gitt her av Svein-Erik Oxholm, Arthur Svensson og Thor Andreassen, har gitt oss et godt bilde av hva vi kastet oss ut i for vel 20 år siden. Vi har fått presentert den striden vi har vært gjennom. Dette er historie. I dag er den kollektive hjemforsikringen en akseptert og anerkjent medlemsfordel knyttet til medlemsskapet i LO-forbundene. Vi har løst et ganske grunnleggende økonomisk og sosialt behov for våre medlemmer. Hadde vi ikke utviklet denne forsikringsløsningen, ville mange av landets fagorganiserte vært uten innbo-forsikring eller hatt en dårligere forsikringsdekning for sitt hjem. Det vet vi fra undersøkelser fra svensk LO, som for få år siden avdekket at selv i 1980-årene er dette et stort problem.

Kjennetegnet ved den kollektive hjemforsikringen er at den helt ut er fagbevegelsens egen forsikring, hvor både premier og vilkår bestemmes av oss sjøl. Samvirkes oppgave er å gi oss de nødvendige forsikrings-faglige råd om ordningen og å administrere den.

Det vil fortsatt være en prioritert oppgave for LO og forbundene å videreutvikle den kollektive hjemforsikringen. Den skal til enhver tid være en rasjonell forsikringsløsning, hvor våre medlemmer oppnår vilkårs- og premiemessige fordeler gjennom fellesskapets styrke. Den skal ha et dekningsomfang som sikrer alle fagorganiserte trygghet for sine eiendeler. Slik sett skal den også være en konkret og målbar fordel knyttet til medlemsskapet. Vi skal

dessuten fortsatt bruke denne fordelene i vårt arbeid med å organisere nye arbeidstakere.

– Vår andre store forsikringsordning knyttet til medlemsskapet er Grunnforsikringen. Den sikrer økonomisk førstehjelp for de etterlatte. Jeg er klar over at mange mener ytelsene er for små. Vi har registrert at Fellesutvalget har tatt initiativ for å få utredet en utvidelse av Grunnforsikringen med større ytelser enn i dag. Vi imøteser denne utredningen.

Det er helt på det rene at slike ytelser som Kollektiv hjem og Grunnforsikringen er viktige medlemsfordeler, som øker verdien av medlemsskapet i LO. Vi kan forvente at slike konkrete fordeler vil få økt betydning i tida framover. Dermed kan de også komme til å spille en større rolle i våre anstrengelser for å øke oppslutningen om LO-forbundene.

– Men forsikringsbehovet hos våre medlemmer knytter seg ikke bare til de ordningene vi kan legge inn i medlemsskapet. Det er grenser for hvor store andeler av kontingenten vi kan benytte til slike ytelser. Vi har fått et utvidet økonomisk grunnlag for slike medlemsfordeler gjennom fondsmidlene i den tidligere sykelønnsordningen, som ble behandlet i forrige representantskapsmøte. Arbeidet med å lage forsikringsordninger basert på disse midlene er i god gjenge.

Vi har arbeidet energisk for å redusere arbeidsmiljø-risikene i norsk arbeidsliv. Tross det, vet vi at det skjer skader og ulykker som selv med de offentlige ytelsene samfunnet gir, skaper økonomiske problemer for våre medlemmer. Vi må dessverre innse at det fortsatt vil skje arbeidslykker og skader. Yrkessykdommene, som ofte tar lang tid før bryter ut, øker, og stadig flere av våre medlemmer risikerer å bli utelukket fra arbeidslivet på grunn av yrkessykdommer.

Selv om vi gjør vårt ytterste for å hindre og forebygge, er det av stor betydning at vi sikrer økonomisk kompensasjon for dem som rammes. Vi har ved flere tariffrevisjoner tatt opp med arbeidsgivermotparten en avtaleforsikring som kan dekke slike skader og yrkessykdommer. Det har ikke lyktes. På dette området ligger norsk arbeidsliv langt etter Sverige, hvor partene i arbeidslivet har forhandlet seg fram til meget omfattende avtaleforsikringer. Vi må avklare hvorvidt vi enda en gang skal reise denne saken ved avtaleforhandlingene. Uten en slik avtale vil vi, som i dag, oppleve at det er tilfeldig hvordan norske arbeidstakere er dekket. Variasjonene er store fra bedrift til bedrift fra dem som har gode forsikringsmessige deknninger til de mange som er svært dårlig dekket. Jeg vil

minne om den Trygghetsforsikringen som vårt eget selskap, sammen med Storebrand, utviklet foran tariffoppgjøret, og som også av N.A.F. ble vurdert som en god forsikringsløsning. Etter N.A.F.s avvisning av å legge denne modellen til grunn for avtaleforsikring i Norge, har som kjent de to selskapene på kommersielt grunnlag tilbudt Trygghetsforsikring til den enkeltstående bedrift. I dag er ca. 150 000 arbeidstakere dekket av Trygghetsforsikringen. Selv om dette er en forsikringsløsning som må selges overfor den enkelte bedrift, er det langt mer enn en tradisjonell forsikring. Det er ordningens formål å bidra med skadestatistikk som kan gi oss nye kunnskaper om risiki i arbeidslivet. Partene i arbeidslivet er trukket med i ordningen og gir oss økt innsikt i denne type skader og risiki. Jeg finner også grunn til å trekke fram de erstatningsregler som Trygghetsforsikringen bygger på, og som er overensstemmende med dagens krav til erstatningsrett og større rettferdighet.

Dette vil få ny aktualitet når det såkalte Bendiksby-utvalget kommer med sin innstilling. Det begynner å bli lenge siden LO krevde denne utredningen, og vi må nå ha krav på å få et forslag som kan løse noen av disse grunnleggende erstatningsproblemer i vårt arbeidsliv.

LO-kongressen i 1985 prioriterte kravet til senket pensjonsalder og mulighetene for fleksibel pensjonsalder. Denne saken vil bli reist med fornyet kraft, og er en av de høyest prioriterte sakene i innværende kongressperiode. Vi forventer at Regjeringen avklarer sin politikk på dette området når den til høsten legger fram sin stortingsmelding om Folketrygden.

Det har vært, og er, LOs politikk at vi må verne om Folketrygden som den grunnleggende sosiale trygghetsordning for alderdommen og pensjonstilværelsen. Desto større usikkerhet det er rundt Folketrygdens økonomi og framtidige ytelser, skapes det usikkerhet blant de yrkesaktive om hvilke framtidige ytelser de kan regne med fra samfunnets felleskasse når de blir pensjonister. Det trengs en politisk avklaring av hvordan myndighetene vurderer Folketrygdens framtid, slik at denne usikkerheten kan fjernes. Vi forventer at denne avklaringen kommer med Regjeringens stortingsmelding.

Hovedsaken for LO er at Folketrygden skal gi grunnleggende økonomisk trygghet for alle.

I Norge vet vi at noe under halvparten av de yrkesaktive gjennom offentlige og private pensjonsordninger har tilleggsordninger som sikrer framtidige pensjonsytelser ut over Folketrygden. Dette gir oss et framtidig økende økonomisk klaseskille mellom de pensjo-

nister som har pensjonsytelser ut over Folketrygden og de som ikke har.

Blant LOs medlemmer er det varierende hvilke ytelser som er sikret gjennom pensjonsforsikringer. Vi kan imidlertid gå ut fra at blant de vel 50 prosent av de yrkesaktive som ikke har tilleggsordninger er LO-gruppene sterkt representert.

Dette bør føre til at vi på sikt arbeider med en kartlegging av hvordan våre ulike medlemsgrupper er dekket, og ut fra dette utarbeider en politikk for å sikre alle våre medlemmer en rimelig pensjonsdekning. I finanskomiteens innstilling til skattemeldingen er det pekt på at det må være rimelig at alle yrkesaktive kan sikres framtidige pensjonsytelser på linje med det våre medlemmer har i Statens pensjonskasse. Fortsatt står det imidlertid fast at folketrygden må være det fundamentale og viktige for sikring av framtidige pensjoner.

– I våre tidligere handlingsprogrammer hadde vi egne avsnitt om vårt forsikringsengasjement. Ved 85-kongressen la vi om oppbyggingen av handlingsprogrammet, og det inneholder derfor ikke nå en avklart politikk for vårt forsikringsengasjement. Vi bør overveie – ut fra de behov jeg her har vært inne på – om handlingsprogrammet som skal behandles i 1989, skal ha med en avklaring av vår framtidige forsikringspolitikk.

La meg avslutningsvis gratulere oss sjøl med jubileet for kollektiv hjem. Gjennomføringen av denne ordningen viser at fagbevegelsen kan skape rasjonelle og gode forsikringsløsninger hvor fellesskapets styrke utnyttes til individuelle fordeler som kommer det enkelte medlem til gode. Det er arbeid i gang for å vurdere om vi kan komme enda lenger i medlemsforsikringer som øker verdien av medlemskapet i forbundene. I tillegg må det være en viktig oppgave å legge en ramme for hvilke ordninger arbeidslivet selv må ha ansvaret for og som kan sikre arbeidstakerne på en bedre måte enn i dag.

La meg til slutt takke Samvirke for et utmerket samarbeid i alle disse årene, og ikke minst for den oppmerksomhet som er blitt oss til del i dag. Vi ønsker vårt forsikringsselskap all mulig framgang i årene som kommer.

Dirigenten takket de fire inn lederne for at de på en utmerket måte hadde bundet sammen et historisk tilbakeblikk med de utfordringer og perspektiver som åpner seg fremover.

– Jeg synes de på en fin måte har gitt uttrykk for at vi har hatt solidaritet i fortid, har det i nåtid og trenger det også i framtiden.

Man gikk deretter over til den ordinære sakliste, og behandlet

Saklistas punkt 5:

Suppleringsvalg til Sekretariatet.

Fungerende leder, *Leif Haraldseth*: – Etter vedtak på Kongressen i 1981 ble våre vedtekter endret, slik at dersom det oppstår ledighet i Sekretariatet i kongressperioden, har Representantskapet anledning til å velge nye representanter inn i Sekretariatet ut over det aktuelle forbund hvor forandringen i utgangspunktet foregår.

– Denne gang legger vi fra Sekretariatets side opp til å benytte denne vedtektsendringen fra 1981. Situasjonen er nå at Svein Morgenlien, som ble valgt som medlem av Sekretariatet på Kongressen i 1985, har fratrådt sitt verv i Norsk Skog- og Landarbeiderforbund, med bakgrunn i aldersgrensebestemmelsene. Det oppstår således en ledig plass i Sekretariatet.

– Det har lenge vært av interesse for oss å få en bedre kontakt med nye sektorer i arbeidslivet, spesielt den sektoren NOPEF representerer. – Her har også medlemsutviklingen ført til at det er nær dobbelt så mange medlemmer i NOPEF som det er i Skog- og Landarbeiderforbundet.

– Fra Sekretariatet foreligger følgende

«*Innstilling*: Lars A. Myhre velges som 9. varamedlem.
Gunnar Grimnes og Arthur Bauge rykker opp som henholdsvis 7. og 8. varamedlem.»

– Dette er en enstemmig innstilling fra Sekretariatet, som jeg hermed tar opp, sa Leif Haraldseth.

VEDTAK: Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

AVSLUTNING

Dirigenten, Ole Knapp, sa at han dermed anså seg ferdig med sin oppgave, og overlot til fungerende leder å avslutte Representantskapets møte.

Leif Haraldseth: – Først en takk til dirigenten for vel utført arbeid, og så en takk til Representantskapets medlemmer for en saklig diskusjon.

– Jeg takker Representantskapet for frammøtet, ønsker dere god reise hjem, og ønsker alle en riktig god sommer.

– Takk for idag. Møtet er hevet.

NAVNELISTE

Følgende representanter møtte:

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer:

Ingwald A. Hansen, Ottar Dahlen, Magnus Midtbø

Norsk Arbeidsmandsforbund:

Arnfinn Nilsen, Reidun Johansen, Edmund Langnes, Endre Øygarden, Jan Engebretsen.

Norsk Barnevernpedagogforbund

Vivi Ann Pettersen.

Norges Offisersforbund

Johan S. Lohne.

Bekledningsarbeiderforbundet:

Anders Brevik, Anne-Marie Larsen.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund:

Kjell Martinsen, Frank Olsen, Knut Mansås, Olav Lindrupsen, Harald Viken, Ivar Johansen, Harald Schjetne.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund:

Anders Kristoffersen, Bjørn Sørensen, Helge Tystad, John Hedin, Johannes Henriksen, Oddvin Rødal.

Norsk Fengselstjenestemannsforbund:

Roar Øvrebø.

Norsk Grafisk Forbund:

Per Thorkildsen, Eva Midtskogen.

Handel og Kontor i Norge:

Egil Bøckmann, Gunnar Skovdahl, Jorun Kalberg, Svein Vågen, Carl Chr. Thorsen, Lillian Karlsen.

Hotell- og Restaurantarbeiderforbundet:

Svein Fjæstad.

Norsk Jernbaneforbund:

Torgim Elsrud, Kristen Bjøru, Berit Bilet.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund:

John Stene, Ove Engevik, Eirin Danstad, Ole Lysø, Karin Lisbeth Lillehovd, Arnold Langbråten, Juul Magne Melvold.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund:

Olav Støylen, Birger Blomkvist, Mary Hanssen, Per Wold, Terje Norevik, Sverre Rauø.

Norsk Kommuneforbund:

Gunner Bertelsen, Gerd Landfald-Nielsen, Else Moe, Alberth Eidem, Leidulf Dahle, Marthe Stensen, Kjell Jamne.

Norsk Lokomotivmannsforbund:

Reidar Reksten.

Norsk Musikerforbund:

Tore Nordvik.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund:

Rolf Frøysland, Leif Lund, Wiggo Aanes, Odd Hansen, Solveig Fjeld Hansen.

Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund:

Lars A. Myhre.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund:

Jens-Petter Jensen, Jan A. Jørgensen.

Postfolkenes Fellesforbund

(Består av Den norske Postorganisasjon og Norsk Postforbund):

Jan Inge Kvistnes, NP, Thorsten Smalberget, NP, Kjellaug Kristiansen Jota, DNO, Arild Øynes, DNO.

Norsk Sjømannsforbund:

Edvin Ramsvik, Willy Syversen, Olav Bjørkelund.

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund:

Einar Engseth.

Skolenes Landsforbund:

Sverre Worum.

Norsk Sosionomforbund:

Arne Grønningseter.

Telefolkenes Fellesforbund

(Består av Norsk Tele Tjeneste Forbund og Den norske Teleorg.):

Heidi Kvernevik, NTTF, Olav Solheim, NTTF, Viggo Bj. Kristiansen (DNT):

Norsk Tjenestemannslag:

Aud Watnebryn, Jan Werner Hansen, Klaus Halvorsen, Johan Alnes, Eli Gripne, Tor Hultmann, Sigrun Mæland.

Norsk Transportarbeiderforbund:

Odd Bach, Leif Erstad, Jann O. Johansen.

Norsk Treindustriarbeiderforbund:

Anton Solheim.

Norsk Vernepleierforbund:

Jarand Inge Sødal

FYLKENES REPRESENTANTER

Østfold Fylke:

Jardar Hendricksen.

Oslo Fylke:

Marit Nybakk.

Hedmark Fylke:

Reidar Hulleberg.

Oppland Fylke:

Per M. Kyseth.

Buskerud Fylke:

Roar Flaathen.

Vestfold Fylke:

Kjeld Pedersen.

Telemark Fylke:

Karin Haugane.

Aust-Agder Fylke:

Kai Anonsen.

Vest-Agder Fylke:

Magne Raamundsen.

Rogaland Fylke:

Johannes Fosse.

Hordaland Fylke:

Arnulf Ingvaldsen.

Sogn og Fjordane Fylke:

Kristoffer Skjolden.

Møre og Romsdal Fylke:

Aslaug Rindarøy.

Sør-Trøndelag Fylke:

Kåre Rasmussen.

Troms Fylke:

Jorunn Eriksen.

Finnmark Fylke:

Stein Larsen.

Sekretariatet:

Leif Haraldseth, Svein-Erik Oxholm, Liv Buck, Harald Øveraas, Finn Nilsen, Lars Skytøen, Arthur Svensson, Einar Hysvær, Henrik Aasarød, Dagfinn Habberstad, Walter Kolstad.

Vararepresentanter til Sekretariatet:

Ole Knapp, Yngve Hågensen, Jan K. Balstad, Esther Kostøl, Evi Boverud Pedersen, Roar Helgesen, Ove J. Ragnar, Erling Oen, Leif Thue, Kjell Christoffersen, Gunnar Grimnes, Arthur Bauge.

Statstjenestemannskartellet:

Nils Totland.

Fagorganisasjonens Funksjonærgruppe:

Anne-Ragni Midtmoen.

Revisjonsutvalget:

Rolf Kaldahl, Margot Kvalvik Sæter.

DISTRIKTSKONTORENE:

Østfold:

LOs Distriktskontor Sarpsborg:

Rolf-Thore Hildebrandt.

Oslo/Akershus:

LOs Distriktskontor Oslo – Akershus:

Øyvind Hvattum, Wenche Paulsrud.

Hedmark:

LOs Distriktskontor Hamar:

Gunnar Pettersen.

Oppland:

LOs Distriktskontor Gjøvik:

Åge V. Nordby.

Buskerud:

LOs Distriktskontor Drammen:

Roar Løver.

Vestfold:

LOs Distriktskontor Tønsberg:

Richard Trælnes.

Telemark:

LOs Distriktskontor Porsgrunn:

Gerhard Lunde Larsen.

Aust-Agder:

LOs Distriktskontor Arendal:

Arild Stokken.

Vest-Agder:

LOs Distriktskontor Kristiansand:

Gudmund Gyberg.

Rogaland:

LOs Distriktskontor Stavanger:

Erling Høiland.

Kårstø-anlegget:

Kåre Lunde.

Hordaland:

LOs Distriktskontor Bergen:

Vigdis Ravnøy.

Mongstad/Sture-anlegget:

Kåre Karlsen.

Sogn og Fjordane:

LOs Distriktskontor Førde:

John Bjarne Hjelmeland.

Møre og Romsdal::

LOs Distriktskontor Molde:

Johnny Røed.

Sør-Trøndelag:

LOs Distriktskontor Trondheim:

Rikhard Haugen, Kjell Flønes.

Nord-Trøndelag:

LOs Distriktskontor Steinkjer:

Liv Thun.

Nordland:

LOs Distriktskontor Bodø:

Odd M. Bakkejord.

Troms:

LOs Distriktskontor Tromsø:

Svein Rasmussen.

Finnmark:

LOs Distriktskontor Kirkenes:

Leif Laurila.

Administrasjonen:

Gunnar Andersen, Juul Bjerke, Vidar Bjørnstad, Artur Bruflat, Knut Endreson, Bjørn Erikson, Sverre Fredheim, Arne Furubråten, Adelheid Gulbrandsen, Gunnar Jan Hansen, Harry O. Hansen, Øyvind T. Hansen, Knut Hongrø, Ellen Horneland, Lasse Jahnsen, Arnold Johannessen, Dag Johnsen, Marianne Gran Jurijs, Anthony Kallevig, Bjørn Kolby, Jan Olav Lajord, Kåre Myrvold, Magne Nedregård, Knut Nilsen, Ingunn Olsen, Thorstein Pedersen, Oddvar Saltnes, Kjell Samuelsen, Kaare Sandegren, Carl Sandstad, Haakon Skaug, Jan B. M. Strømme, Einar Stueland, Eidar Trulsen.

LO-skolen:

Jacob Grava.

Samarbeidskomiteen DNA/LO:

Einar Førde.

Spesielt innbudte:

Tor Aspengren, Einar Strand, Harriet Andreassen.

